

लिपुलेकमा भारत-चीन सम्झौता : एकै स्वरमा आपत्ति

नेपाली भूमिलाई भारत-चीनको व्यापारिक बाटो बनाउने द्विपक्षीय सम्झौताविरुद्ध सदनमा एकमत

जनजिब्रो संवाददाता

काठमाडौं । नेपाली भूमि लिपुलेकबाट व्यापार गर्न भारतले र चीनसँग गरेको सहमतिप्रति संसदमा चर्को विरोध भएको छ। बिहीबार बसेको प्रतिनिधिसभाको बैठकमा सांसदहरूले नेपालको संलग्नताविना आफ्नो भूमि भएर भारत र चीनलाई व्यापार गर्न दिनु नहुनेमा जोड दिएका हुन्।

प्रतिनिधिसभामा बोल्ने सबै सांसदहरूले दुवै छिमेकीसँग आफ्नो स्पष्ट कुरा राख्न सरकारको ध्यानाकर्षण गराएका छन्। नेपालको सार्वभौमिकता, स्वाधिनता र भौगोलिक अखण्डताका विषयमा नेपालका सबै राजनीतिक दलहरूले एकै स्वरमा आवाज बुलन्द पारेका

छन्। फेरि पनि नेपालको सहमतिविना नेपाली भूमि लिपुलेक पासबाट भारत र

चीनबीच भएको सीमा व्यापार सम्झौता नेपाललाई अस्वीकार्य भएको बताएका छन्। नेताहरूले

परिपक्व कूटनीतिक प्रयास र सर्वपक्षीय सहमतिका साथ त्यससम्बन्धी समस्याको

समाधान खोज्नुपर्नेमा जोड दिएका छन्। भारत र चीनबीच भएको उक्त सहमतिले नेपालको

सार्वभौमिकता, स्वाधिनता र भौगोलिक अखण्डतामाथि प्रहार गरेको उल्लेख गर्दै नेताहरूले

राष्ट्रिय हितका पक्षमा तत्काल राजनीतिक र कूटनीतिक पहल थाल्न सरकारलाई सुझाव दिएका छन्।

प्रतिनिधिसभाको बैठकमा बोल्दै नेपाली कांग्रेसका महामन्त्री गगनकुमार थापाले नेपालको भूमि लिपुलेकका सम्बन्धमा भारत र चीनले गरेको सहमति अस्वीकार्य रहेको बताए। महामन्त्री थापाले सम्पूर्ण राजनीतिक दलको सहमतिबाट त्यस सम्बन्धमा नेपाल सरकारले उचित कदम चाल्नुपर्नेमा जोड दिए। 'यो विषयमा नेपालका सबै राजनीतिक दलहरू विगतमा जस्तै एक ठाउँमा उभिनुपर्छ। म नेपाली कांग्रेस पार्टीका तर्फबाट सबै दललाई एक ढिकका हुन आग्रह गर्दछु' थापाको भनाइ थियो।

—| क्रमशः अदिति पृष्ठमा |—

पाँचबुँदे फरकमतसहित विद्यालय शिक्षा विधेयक पारित

काठमाडौं । लामो समयपछि प्रतिनिधिसभाको शिक्षा, स्वास्थ्य तथा सूचना प्रविधि समितिबाट विद्यालय शिक्षा विधेयक पारित भएको छ। बिहीबार समितिको बैठकबाट प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र), राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी र राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीको फरक मतकाबीच सो विधेयक पारित भएको हो।

विद्यालय शिक्षासम्बन्धी कानूनलाई एकीकृत र संशोधन गर्न बनेको विधेयक लामो समयसम्म उपसमिति र समितिमा छलफल भई पारित भएको हो। विधेयकका सम्बन्धमा समितिमा पाँच बुँदे फरक मत समितिमा दर्ता गराएको माओवादी केन्द्रले विद्यालय शिक्षा सुधारका लागि आफूहरूले उठाएका विषय सम्बोधन हुन नसकेको बताएको छ। माओवादी केन्द्रका सांसद देवेन्द्र पौडेल, महिन्द्रराय यादव, रेखा शर्मा र ज्ञानु बस्नेत सुवेदीले विद्यालय शिक्षा सुधारका लागि आफूहरूले उठाएका विषय विधेयकमा सम्बोधन हुन नसकेकाले फरक मत राखिएको बताएका छन्।

यसैगरी, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका सुमना श्रेष्ठ, राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीका विना जयसवालले फरक मत राखेका थिए। लामो समयदेखि संसदीय समितिमा छलफलमा रहेको सो विधेयक अब बस्ने संसद बैठकमा पेस हुनेछ। यसअघि १६ विद्यार्थी संगठनले विद्यार्थीमैत्री

विद्यालय शिक्षा ऐन अविलम्ब जारी गर्न माग गरेका थिए। संयुक्त विद्यार्थी संगठनका तर्फबाट सोमबार प्रतिनिधिसभा, स्वास्थ्य शिक्षा तथा सूचना प्रविधि समितिका सभापति अम्बरबहादुर थापालाई ज्ञापनपत्र बुझाउँदै उक्त माग गरेका थिए।

विद्यार्थी संगठनहरूले पटक-पटक विद्यालय शिक्षा ऐन जारी गर्ने प्रतिबद्धता जनाएर सरकारले विद्यार्थीका मुद्दा र विधेयकप्रति उपेक्षा गरेको आरोप लगाएका छन्। उनीहरूले विद्यालय शिक्षक नियुक्तिलाई प्रक्रिया समावेशी बनाउन तथा सतप्रतिशत खुला प्रतिस्पर्धामार्फत शिक्षक नियुक्ति माग गरेका छन्। विद्यार्थी संगठनको अनिवार्य सहभागितामा सर्वपक्षीय संवाद, वार्ता र छलफलमार्फत मात्र विधेयक अघि बढाउन उनीहरूको अनुरोध छ।

ध्यानाकर्षणपत्रमा नेपाल विद्यार्थी संघ, अनेरास्ववियू, अनेरास्ववियू (क्रान्तिकारी), अनेरास्ववियू, राष्ट्रिय प्रजातन्त्र विद्यार्थी संघ, अखिल (समाजवादी), समाजवादी विद्यार्थी युनियन, नेपाल, अखिल (क्रान्तिकारी), अखिल (छैटौं), विद्यार्थी जनमत संघ, नयाँ शक्ति विद्यार्थी युनियन, वैज्ञानिक समाजवादी विद्यार्थी संगठन, अखिल (पाँचौं), राष्ट्रिय विद्यार्थी मञ्च, अखिल नेपाल विद्यार्थी युनियनलगायतले हस्ताक्षर गरेका थिए।

ब्रह्माण्डको संरचना र इतिहास- २

निल डिग्रास टाइसनको प्रसिद्ध पुस्तक 'हतारमा भएका मानिसका लागि खगोल-भौतिकशास्त्र' को सारांश तथा विश्लेषण

वर्ष- ३१, अङ्क- १ बाट क्रमशः ...

आइन्स्टाइनका अनुसार ज्ञानभन्दा पनि बढी आवश्यक चीज परिकल्पना हो। ज्ञान किताबहरूबाट धेरै लिन सकिन्छ तर परिकल्पनाले ज्ञानको सही प्रयोग गर्न सिकाउँछ। आइन्स्टाइनले यो सम्पूर्ण ब्रह्माण्डलाई व्यवस्थित गर्नका लागि आवश्यक कारण गुरुत्वाकर्षण बललाई बताए। उनले धेरै पटक गुरुत्व बलले कसरी यो ब्रह्माण्डलाई सन्तुलनमा राखेको छ भन्ने कुरा बुझाउनको लागि उदाहरण प्रस्तुत गरे। यसलाई आइन्स्टाइनको 'सामान्य सापेक्षताको सिद्धान्त' भनियो, जसलाई १९१६ मा प्रकाशित गरिएको थियो।

सामान्य सापेक्षताको सिद्धान्तको मुख्य कुरा के हो भने यसलाई पहिलो पटक सबै सामु प्रस्तुत गर्दा आइन्स्टाइनले यसमा कुनै पनि प्रकारको परिवर्तनको आवश्यकता छैन भन्ने कुरा स्पष्ट

समय- सन्देश
नारायण गिरी

बनाए। प्रायः के देखिन्छ भने कुनै वैज्ञानिकले कुनै सिद्धान्त प्रतिपादन गर्छ भने त्यसमा समयसँगै केही न केही परिवर्तन आइरहन्छ तर आइन्स्टाइनको सिद्धान्तभित्र आजसम्म कुनै पनि प्रकारको परिवर्तन आएको छैन। यही कुराले आइन्स्टाइनलाई संसारका सबभन्दा महान वैज्ञानिक बनाउँछ। आइन्स्टाइनले आजभन्दा करिब १०० वर्ष पहिले नै गुरुत्वाकर्षण तरंगको बारेमा भविष्यवाणी गरेका थिए। उनले गुरुत्वाकर्षण बलको कारणले यो तरंग प्रकाशको गतिले स्थान-समयमा चल्तिरहन्छ र यी तरंगहरूको निर्माण गुरुत्वाकर्षण अवरोधबाट (ग्याबिटेसनल डिस्टर्बेस) हुन्छ। यस्तै गुरुत्वाकर्षण अवरोध 'ब्ल्याक होल' टकराउँदा पनि हुन्छ।

आइन्स्टाइनले सम्पूर्ण ब्रह्माण्डलाई गुरुत्वाकर्षण बलको आधारमा बुझाउन सकिन्छ

—| क्रमशः दोस्रो पृष्ठमा |—

विजय प्राप्त गर्ने र सता हातमा लिने कुरा तिनीहरूका लागि मात्र सम्भव छ, जो जनतालाई विश्वास गर्दछन् र उनीहरूकै सिर्जनात्मक क्षमतामा भर परेर फड्को मार्न तयार हुन्छन्।

-लेनिन

जनजिब्रो साप्ताहिक

वर्ष- ३१, अङ्क- ५, मदौ ६ गते शुक्रबार, २०८२

सम्पादकीय

भारत-चीनको दादागिरी, सरकारको लाचारी

छिमेकी मित्रराष्ट्र चीन र भारत मिलेर नेपालको राष्ट्रिय स्वाधिनताविरुद्ध फेरि धावा बोलेका छन्। निकै पेचिलो र कठिन पहलपश्चात नेपालको संविधान नै संशोधन गरेर अनुसूचीमा समावेश गरिएको नेपालको चुच्चे नक्साको नयाँ चुच्चो अर्थात् लिपुलेक-लिम्पियाधुरा क्षेत्रलाई भारत-चीनबीचको व्यापारिक नाका क्षेत्र र सडकका रूपमा प्रयोग गर्ने गरी हालै चीन-भारतबीच सम्झौता हुनु तर नेपाली भूमिमा त्यसो गरिँदछ भनेर दुवै पक्षले नेपाललाई कुनै सुइँको समेत नदिनु घोर आपत्तिजनक कुरा हो।

भारत त ऊसँग सीमा जोडिएका सबै राष्ट्रमाथि थिचोमिचो गरिरहने अनि बारम्बार सीमा मिच्दै र किचलो निम्त्याउँदै आइरहने 'बदमास छिमेकी' हो भनेर यस क्षेत्रका सबै राष्ट्र, तिनका सरकार र जनताले चिनेकै राष्ट्र हो। तर, चीन समेतले अर्कोको भूमि अनधिकृत हडपने मामिलामा सहमति जनाएर सहभागिता जनाउनु थप चिन्ताको विषय हो। राष्ट्रिय सार्वभौमिकता, सीमा समस्या र अरु द्विपक्षीय मामिलामा परिपक्व कूटनीतिक व्यवहार र पहल गर्न नसक्ने नेपालका सबैजसो सरकार र सम्बद्ध निकायहरूको अवस्था सर्वाधिक चिन्ताको विषय हो।

बीचमा रहेको नेपालजस्तो कम क्षेत्रफल र जनसङ्ख्यायुक्त राष्ट्रले चीन र भारतजस्ता देशहरूसँग जोरी खोजेर, धम्क्याएर र थर्काएर समस्याको समाधान हुन नसक्ने तथ्य स्पष्ट छ। आफ्नो निरीहता त्याग्दै सार्थक कूटनीति अघि बढाएर लिपुलेकसहितका सबै समस्याको समाधान खोज।

ब्रह्माण्डको...

भनेपछि त्यसबेला केही अनुत्तरित प्रश्नहरू पनि पैदा भए। आइन्स्टाइनले गुरुत्वबलको नयाँ समीकरणमा एउटा विशेष शब्दको प्रयोग गरे, जसलाई उनले ब्रह्माण्डिय स्थिराङ्क (कस्मोलोजिकल कन्स्टेन्ट) भने।

सन् २०१६ मा आएर गुरुत्वाकर्षण तरंगको खोज गरियो र यसको निर्माण ग्यालेक्सीमा करिब १.३ अरब वर्ष पहिले दुई ब्ल्याक होल टकराउँदा भएको थियो। त्यसबेला पृथ्वीमा केवल एक कोषीय जीव अस्तित्वमा थिए। यो गुरुत्वाकर्षण तरंग पृथ्वीमा पूर्ण रूपमा फैलिनमा करिब ४०० मिलियन वर्षको समय लाग्यो र त्यतिखेरसम्म पृथ्वीमा पशु-पक्षी, वनस्पति र डाइनासोर, आदि उत्पन्न भइसकेका थिए। स्तनधारी पनि अस्तित्वमा आइसकेका थिए। यिनै स्तनधारीबाट अगाडि बढेर 'होमो सेपियन्स' अर्थात् मानिस बन्छन्, जसले कृषि र सभ्यताको निर्माण गर्छन्। र, तिनै मानिसले अगाडि बढेर दर्शन, कला-साहित्य र विज्ञानको आविष्कार गर्छन्। एक दिन यिनै मानिसहरूमध्ये एक व्यक्ति आइन्स्टाइनले गुरुत्वाकर्षण तरंगको खोज गर्दछन्। यो विगत १.३ अरब वर्षदेखि पृथ्वीमा घुमिरहेको थियो। आइन्स्टाइनले सम्पूर्ण ब्रह्माण्डलाई गुरुत्वाकर्षण बलको आधारमा बुझाउन सकिन्छ भनेपछि त्यसबेला केही अनुत्तरित प्रश्नहरू पनि पैदा भए। आइन्स्टाइनले गुरुत्वबलको नयाँ समीकरणमा एउटा विशेष शब्दको प्रयोग गरे, जसलाई उनले ब्रह्माण्डिय

स्थिराङ्क (कस्मोलोजिकल कन्स्टेन्ट) भने। यसैको मद्दतबाट उनले एक सन्तुलित ब्रह्माण्डको बारेमा बुझाउन सकिरहेका थिए। आइन्स्टाइनले ब्रह्माण्डिय स्थिराङ्कको प्रयोग ब्रह्माण्डको सन्तुलनलाई बुझाउनको लागि नै गरेका थिए।

अब ब्रह्माण्डिय स्थिराङ्कको प्रयोगबाट ब्रह्माण्डको सन्तुलनलाई कसरी बुझ्न सकिन्छ भन्ने कुरा थाहा पाउनुपर्छ। यसको लागि कन्स्टेन्ट वा स्थिराङ्कको अर्थ बुझ्नुपर्छ। कन्स्टेन्ट कुनै समीकरणमा सधैं स्थिर हुने मात्रा हुन्छ। अवस्था बदलिँदा पनि 'कन्स्टेन्ट क्वान्टिटी' स्थिर रहन्छ। जति पनि समीकरण छन्, तिनीहरूमा केही न केही चीजलाई 'कन्स्टेन्ट' मानेर अगाडि बढेको पाइन्छ। जस्तो कि कुनै विद्युतीय तारको 'रेजिस्टेन्स' निकाल्दा तारको मोटाईलाई 'कन्स्टेन्ट' मानिन्छ। यसरी नै आइन्स्टाइनले यो ब्रह्माण्डिय अचर वा स्थिराङ्कको कल्पना गरे। गुरुत्वाकर्षण बलको आधारमा ब्रह्माण्डको सन्तुलनलाई बुझाउनु संभव छैन भन्ने कुरा आइन्स्टाइनलाई थाहा थियो। किनकि आज कुनै पनि ग्रह आफ्नो मूल ठाउँबाट थोरै हल्लिए पनि सम्पूर्ण ब्रह्माण्डका ग्रहमा अब नयाँ प्रकारले बल लागिरहेको हुन्छ। अब सम्पूर्ण ब्रह्माण्डले फेरि सन्तुलनमा आउनको लागि एक नयाँ 'प्यारम' खोज्नुपर्छ। यहाँ ब्रह्माण्डिय स्थिराङ्कको काम आउँछ। यसको मात्राले त्यो चीजको पूर्ति गर्दछ, जसको कारणले ब्रह्माण्डमा सन्तुलन बिग्रेको थियो। अर्थात् गुरुत्वाकर्षण बलको कारणले ब्रह्माण्डको सन्तुलन बिग्रिँदा

ब्रह्माण्डिय स्थिराङ्क नामको यो अज्ञात राशिले ब्रह्माण्डलाई सन्तुलनमा राख्ने काम गर्छ।

रसियन भौतिकशास्त्री अलेक्जेंडर फ्रीडमेनका अनुसार आइन्स्टाइनले जुन ब्रह्माण्डको कुरा गरिरहेका छन्, त्यो सन्तुलन त हो, तर अस्थिर छ। यो कुनै पहाडको टुप्पामा राखिएको बल जस्तै हुन्छ। बललाई हेर्दा के लाग्छ भने बल सही ठाउँमा छ र सन्तुलनमा पनि छ, तर बललाई थोरै पनि अर्कोतिर धक्का दिइयो भने त्यो तल भर्छ र सन्तुलनमा रहँदैन। फ्रीडमेनका अनुसार गुरुत्वाकर्षण बलको कारणले ब्रह्माण्ड पनि केही यस्तै स्थितिमा थियो।

आज ब्रह्माण्डमा करिब ६८ प्रतिशत ऊर्जा 'डार्क इनर्जी' ले लिएको मानिन्छ। 'डार्क म्याटर' ले ब्रह्माण्डको २७ प्रतिशत हिस्सा घेरेको छ। र, ब्रह्माण्डमा बाँकी ५ प्रतिशत भाग मात्र देखिने र छुन सकिने वस्तुहरू रहेका छन्।

आइन्स्टाइनको सामान्य सापेक्षताको सिद्धान्तका अनुसार गुरुत्वाकर्षण बल कुनै पनि स्थान-समयमा उत्पन्न गरिएको एक वक्रता (कर्भचर) जस्तै हुन्छ। यो कुरालाई बुझ्नलाई एउटा उदाहरणमा जान सकिन्छ। एउटा पातलो तौलिया चारै कुनाबाट तानेर बाँधिएको छ, अब यो तौलिया बिल्कुल सीधा छ। अब एउटा क्रिकेट बललाई यो तौलियामा राखौं। अब के देखिन्छ भने क्रिकेटको बल राखेपछि यो तौलियामा केही बक्रता आएको छ। बक्रताको अर्थ कुनै चीज केही मोडिएको हुनु हो र यो बल तौलियाको बीचमा गएर रोकिन्छ। अब यो तौलिया सीधा रहेको हुँदैन। ब्रह्माण्डलाई पनि यस्तै कल्पना गर्न सकिन्छ। अलग-अलग ग्रहहरूको कारणले स्थान-समय वा अन्तरिक्ष-समयमा बक्रता पैदा हुन्छ। यसको कारणले गुरुत्वाकर्षण बल नामको शक्ति अस्तित्वमा आउँदछ। यदि आइन्स्टाइनको सम्पूर्ण सिद्धान्तलाई सरल शब्दमा भन्ने हो भने पदार्थले स्थानलाई मोडिने कसरी भन्ने कुरा बताउँछ र स्थानले पदार्थलाई कसरी चल्ने भनेर बताउँछ। तर अझै पनि आइन्स्टाइनको त्यो ब्रह्माण्डिय स्थिराङ्क के थियो भन्ने प्रश्नको उत्तर प्राप्त भएको छैन। यसको उत्तर आइन्स्टाइनको नब्बे वर्षपछि पर्लमटर, ब्रायन शिफ्ट र एडम रीस नामक तीन वैज्ञानिकहरूले दिए। र, उनीहरूले यसलाई 'डार्क इनर्जी' भने। यो खोजको लागि उनीहरूलाई २०११ मा नोबेल पुरस्कार पनि प्राप्त भयो। आज ब्रह्माण्डमा करिब ६८ प्रतिशत ऊर्जा 'डार्क इनर्जी' ले लिएको मानिन्छ। 'डार्क म्याटर' ले ब्रह्माण्डको २७ प्रतिशत हिस्सा घेरेको छ। र, ब्रह्माण्डमा बाँकी ५ प्रतिशत भाग मात्र देखिने र छुन सकिने वस्तुहरू रहेका छन्।

वैज्ञानिकहरू यो अदृश्य ऊर्जा वा 'डार्क इनर्जी' को बारेमा अझै धेरै जानकारी खोज्नमा लागि रहेका छन्। उनीहरू 'डार्क इनर्जी' बाट ब्रह्माण्डमा के असर पर्छ र यसले कसरी ब्रह्माण्डलाई सन्तुलनमा राख्ने काम गर्छ भन्ने खोज गर्नमा लागि रहेका छन्। 'डार्क इनर्जी' को बारेमा जति जानकारी प्राप्त हुन्छ, त्यति ब्रह्माण्डलाई बुझ्ने काममा सहजता हुन्छ। त्यसकारण २१औं शताब्दीका कुनै अन्य आइन्स्टाइनले एकपटक फेरि संसारलाई अन्तरिक्षको मार्गमा एक कदम अगाडि बढाउनेछन् भन्ने आशा गर्न सकिन्छ।

ब्रह्माण्ड एउटा टेबलमा

प्रायः हामी सबैले पेरियोडिक टेबलको बारेमा थाहा पाएका छौं। कसरी पेरियोडिक टेबलमा रहेका फरक-फरक तत्वहरू हाम्रो वातावरणमा विद्यमान छन् र तिनीहरूले कसरी हाम्रो जीवनलाई प्रभावित गर्छन् भन्ने कुरा थाहा पाएका छौं। तर प्रश्न के उद्घ भने आखिरमा यी सबै तत्वहरू हाम्रो वातावरणमा कसरी आए ? यिनीहरू पृथ्वीबाट नै आएका हुनसक्छन् भन्ने जवाफ दिइन्छ। तर पृथ्वीको सतहमा यी सबै तत्वहरू कसरी आए त ? धेरै मानिसहरूलाई यो प्रश्नको उत्तर थाहा छैन। पहिलेको छलफलबाट महाविस्फोट घटनाको क्रममा कसरी केही ग्यास बने भन्ने कुरा थाहा भयो। महाविस्फोटको घटनापछि ब्रह्माण्डमा केवल हाइड्रोजन, हेलियम र लिथियम गरी तीन प्रकारका तत्व मात्र विद्यमान थिए। यसको अतिरिक्त बाँकी सबै तत्वका एटम यति धेरै तापमा बिल्कुल छरिइसकेका थिए।

पेरियोडिक टेबलतिर हेर्दा एउटा धेरै रहस्यमय संसारको बारेमा जानकारी प्राप्त हुन्छ। हाइड्रोजन धेरै सजिलैसँग बल्ने ग्यास हो, त्यहीँ अर्कोतिर अक्सिजन ग्यासले बल्नलाई मद्दत गर्छ, तर यी दुवै ग्यास आपसमा मिल्दा पानी बन्छ र यो पानीले आगो निभाउने काम गर्छ। पानीको लक्षण यी दुवै ग्यासभन्दा बिल्कुल फरक छ। यसरी नै नून सोडियम र क्लोरिनबाट बन्छ। सोडियम चक्कुले पनि काट्न सकिने एक धातु हो। यसको साथै यो एक विषालु धातु हो। अर्कोतिर क्लोरिन एक दुर्गन्धित ग्यास हो। तर यी दुवैलाई मिलाउँदा नून बन्छ र यो नून हाम्रो खानाको एक महत्वपूर्ण भाग हो।

त्यसकारण पेरियोडिक टेबललाई एक खगोल-भौतिकीको दृष्टिकोणबाट हेर्नु आवश्यक हुन्छ। एउटा प्रोटोनलाई लिएर घुमिरहेको हाइड्रोजन सम्पूर्ण पेरियोडिक टेबलमा सबभन्दा हल्का तत्व हो। यसको निर्माण महाविस्फोटकै क्रममा भएको थियो। हाइड्रोजनले हाम्रो शरीरको करिब ७५ प्रतिशत हिस्सा बनाउँछ। र, यो ब्रह्माण्डको ९० प्रतिशतभन्दा बढी पदार्थमा हाइड्रोजन विद्यमान हुन्छ। यो सौर्यमण्डलको सबभन्दा ठूलो ग्रह वृहस्पति (जुपिटर) को केन्द्रमा पनि विद्यमान छ। यति धेरै प्रेसरको बीचमा हाइड्रोजनले एक ग्यासको रूपमा नभएर एक 'मेटल' को रूपमा काम गर्छ। त्यहाँ त्यसले एक धेरै शक्तिशाली चुम्बकीय क्षेत्र पनि उत्पन्न गर्दछ।

हाइड्रोजनपछि हेलियम पनि ब्रह्माण्डमा धेरै मात्रामा उपलब्ध छ। सम्पूर्ण ब्रह्माण्डमा १० प्रतिशतभन्दा बढी परमाणु हेलियमले बनेका छन् र लगातार यो हेलियमको निर्माण पनि भइरहेको छ।

सूर्यको सतहमा पनि यिनै हाइड्रोजन परमाणु आपसमा मिलेर यति धेरै मात्रामा ऊर्जा उत्पन्न गर्दछन् र यिनीहरूबाट ऊर्जासँगसँगै नयाँ परमाणु बन्छन्, तिनीहरूलाई हेलियम भनिन्छ। हेलियमलाई पनि धेरै ठाउँमा प्रयोग गरिन्छ। यो एउटा कम घनत्व भएको ग्यास हो। हाइड्रोजनपछि हेलियम पनि ब्रह्माण्डमा धेरै मात्रामा उपलब्ध छ। सम्पूर्ण ब्रह्माण्डमा १० प्रतिशतभन्दा बढी परमाणु हेलियमले बनेका छन् र लगातार यो हेलियमको निर्माण पनि भइरहेको छ। ताराहरूमा उत्पन्न हुने ऊर्जा हाइड्रोजन परमाणु टकराउँदा हुन्छ र दुई हाइड्रोजन आपसमा मिलेपछि हेलियम ग्यासको परमाणु बन्छ।

हाइड्रोजन र हेलियमपछि तेस्रो तत्व लिथियम हो। यो पेरियोडिक टेबलमा पनि तेस्रो नम्बरमा आउँछ। र, यसको निर्माण पनि हाइड्रोजन र हेलियमकै जसरी महाविस्फोटको क्रममा भएको थियो। जहाँ अर्कोतिर हेलियमको निर्माण ताराहरूको सतहमा भइरहेको थियो, त्यहीँ लिथियम यी आणविक प्रतिक्रियाबाट लगातार टुट्दै गइरहेका थिए।

ब्रह्माण्डको लगभग हरेक ठाउँमा पाइने अर्को तत्व कार्बन हो। कार्बन लगभग सबै प्रकारका चीजहरूमा विद्यमान हुन्छ। कार्बन ताराहरूको केन्द्रमा, सतहमा र तिनीहरू जल्दा उत्पन्न हुने धुवामा पनि पाइन्छ। कार्बनसँग जोडिएको रसायनशास्त्रको एक अलग शाखा पनि बनेको छ, जसलाई जैविक रसायनशास्त्र भनिन्छ। यो जैविक रसायनशास्त्रमा सामेल तत्वले हाम्रो शरीरका लगभग हरेक भागको निर्माण गर्छन्। अर्थात् हाम्रो शरीरको लगभग हरेक भागमा कार्बन विद्यमान हुन्छ। कार्बनसँगसँगै अक्सिजन पनि ब्रह्माण्ड धेरै रहेको छ। अक्सिजन तारा विस्फोट हुँदा निस्कन्छ।

अक्सिजन र कार्बन दुवै पृथ्वीमा जीवनको लागि महत्वपूर्ण घटक हुन्। आखिर कार्बन कसरी हाम्रो जीवनको मुख्य हिस्सा बन्छ ? हाम्रो शरीर अरु तत्वहरूबाट किन बनेन ? पेरियोडिक टेबलमा कार्बनकै समूहमा भएको र ठीक कार्बनभन्दा तल पाइने सिलिकनको धेरै विशेषता कार्बनसँग मिल्दोजुल्दो हुन्छ। तर पनि हाम्रो शरीर सिलिकनबाट नबनेर कार्बनबाट बनेको छ। यदि हाम्रो शरीर सिलिकनले बनेको हुन्थ्यो भने हामी कस्ता हुन्थ्यौं भन्ने बारेमा अहिले वैज्ञानिक सोचिरहेका छन्। केही वैज्ञानिक के मान्छन् भने त्यस अवस्थामा हाम्रो शरीर यति कठोर हुन्छ कि गोलीले पनि त्यसलाई छेड्न सक्दैन।

हाम्रो शरीर किन कार्बनबाट नै बनेको हो भन्ने प्रश्नको जवाफ अहिलेसम्म पनि पूर्ण रूपमा त पाउन सकिएको छैन। तर यति कुरा त बुझिन्छ कि कार्बनमा यस्ता धेरै खास कुराहरू छन्, जसले त्यसलाई अरु तत्वहरूबाट अलग गर्दछन्। तिनीहरूमध्ये एक कार्बनको चैन बनाउने विशेषता हो। कार्बनका परमाणु अरु कार्बनका परमाणुसँग सजिलैसँग जोडिएर एउटा लामो चैन बनाउँछन् र यही लामो चैनका अलग प्याटर्नबाट अलग-अलग केमिकल्स बन्छन्, जुन हाम्रो शरीरको लागि आवश्यक हुन्छ।

अर्को एउटा महत्वपूर्ण तत्व एल्मुनियम हो। यसले पृथ्वीको सतहको लगभग १० प्रतिशत भाग बनाउँछ। तर पनि आजभन्दा दुईसय वर्ष पहिलेसम्म एल्मुनियमको खोज पनि भएको थिएन। सबभन्दा पहिले एल्मुनियमलाई सन् १८२७ मा खोजियो र १९६० को अन्तमा यो सबै मानिसको घरसम्म पुगेको थियो। एल्मुनियमपछि टाइटेनियम आउँछ। यो एल्मुनियमभन्दा दुईगुना बढी बलियो हुन्छ। यसको प्रयोग धेरै युद्धबिमान र चिकित्सा क्षेत्रमा प्रोस्थेटिक हात तथा खुट्टा बनाउनमा गरिन्छ।

आज संसारका सबै देशले सबभन्दा बढी माग गरिरहेको एउटा अर्को चीज 'एटम बम' हो। यसले केही सेकेण्डमा नै सम्पूर्ण संसारलाई अन्त्य गर्ने शक्ति राख्छ। यसलाई बनाउने प्रमुख तत्वको नाम हो यूरेनियम।

अर्को एक अत्यावश्यक तत्व आइरन धातु हो। आइरन अर्थात् फलाम एक यस्तो पदार्थ हो, जसबिना आज यी ठूला-ठूला भवन, पुल, सडक, गाडी, आदिको आशा पनि गर्न सक्दैनथ्यो। फलामका परमाणुको मुख्य कुरा के हुन्छ भने यिनीहरूले ऊर्जा अवशोषित (अब्जर्ब) गर्दछन्। फलामलाई तोड्दा पनि र अलग-अलग आइरनका एटमलाई आपसमा जोड्दा पनि ऊर्जाको आवश्यकता हुन्छ। लगभग तरलको रूपमा रहने अर्को एक तत्वको नाम हो ग्यालियम। ग्यालियमको उम्लने बिन्दु (मेल्टिङ प्वाइन्ट) यति कम हुन्छ कि यसलाई हत्केलामा लिँदा पनि पलिन्छ। सूर्यको सतहमा ग्यालियम पनि रहेको देखिएको छ। यो ग्यालियम न्यूट्रोनसँग मिलेर जर्मनियम धातुमा बदलिन्छ। यो प्रक्रियामा एक एक्स-रे प्रकाशलाई देख्न सकिन्छ।

आज संसारका सबै देशले सबभन्दा बढी माग गरिरहेको एउटा अर्को चीज 'एटम बम' हो। यसले केही सेकेण्डमा नै सम्पूर्ण संसारलाई अन्त्य गर्ने शक्ति राख्छ। यसलाई बनाउने प्रमुख तत्वको नाम हो यूरेनियम। यूरेनियमको वरिपरिबाट पेरियोडिक टेबलका तत्व 'रेडियोएक्टिभ' हुन लाग्छन्। अर्थात् यिनीहरूको न्यूक्लियस स्थिर हुँदैन र त्यसकारण यिनीहरूले आफ्नो न्यूक्लियसबाट लगातार न्यूट्रोन र इलेक्ट्रोन निकालिरहन्छन्। न्यूट्रोन र इलेक्ट्रोन सँगसँगै यी परमाणुका टुक्रा पनि हुन लाग्छन् र यिनीहरू विस्तारै-विस्तारै अभ्र बढी स्थिर न्यूक्लियसतर्फ जान लाग्छन्। तत्व भंग भएपछि यो प्रक्रियामा अति धेरै ऊर्जा उत्पन्न हुन्छ। त्यही ऊर्जालाई आणविक ऊर्जाको रूपमा प्रयोग गरिन्छ र यसको मद्दतले आणविक बम पनि बनाइन्छ।

सबै चीज गोला

हाम्रो वरिपरिको वातावरणलाई हेर्दा त्यहाँ हुने जति पनि प्राकृतिक चीजहरू छन्, तिनीहरूमध्ये धेरै चीज गोला छन्। जस्तो कि पृथ्वी, अन्य ग्रह, पानीको थोपा, असिना, साबुनको फिँज, आदि धेरै कुरा गोला हुन्छन्। आखिर प्रकृतिमा यति धेरै गोला चीजहरू किन देखिन्छन्? यो कुरा पनि भौतिकशास्त्रकै एउटा भाग हो। ढुंगा र चट्टानलाई छोडेर प्रकृतिले सबै चीजहरूलाई गोला नै बनाएको छ। तर यसको कारण के हो ? यसको लागि के बुझ्नुपर्छ भने कुनै पनि चीजले आफ्नो ऊर्जालाई कमभन्दा कम राख्न चाहन्छ। जस्तो कि कुनै चीजलाई थोरै माथि उठाई आफ्नो हातमा समातेर राख्दा त्यो चीजले जमिनमा खस्ने प्रयास गरिरहेको हुन्छ। त्यसलाई माथि उठाएर राख्दा त्यसमा 'पोटेन्शियल इनर्जी' संचित हुन्छ र त्यसलाई छोड्नेवित्तिकै त्यो 'पोटेन्शियल इनर्जी' 'काइनेटिक इनर्जी' मा बदलिएर त्यो चीजलाई जमिनमा फारिदिन्छ। जमिनमा आएपछि त्यसको 'पोटेन्शियल इनर्जी' पनि कम हुन्छ र 'काइनेटिक इनर्जी' पनि शून्य हुन्छ। यसको अर्थ के हो भने हरेक वस्तुले आफ्नो ऊर्जालाई कमभन्दा कम राख्न चाहन्छ।

'सर्फेस टेशन' एक यस्तो बल हो, जसले हरेक वस्तुलाई कम ऊर्जायुक्त र गोलो आकारमा ढाल्दछ। त्यसकारण प्रकृतिमा धेरैजसो चीज गोला देखिन्छन्। गोला वस्तुहरूको 'सर्फेस

प्रधानमन्त्री ओली चीन जाँदै, लिपुलेकबारे केही होला त ?

काठमाडौं । नेपाली भूमि लिपुलेकलाई दुई छिमेकी मुलुक भारत र चीनले साझा व्यापारिक केन्द्र बनाउने सम्झौता गरेको भन्ने विषयले फेरि पनि नेपाललाई तरिगत बनाएको छ । भारतले लामो समयदेखि कब्जा जमाएर बसेको नेपाली भूमि लिपुलेक क्षेत्रबाट नेपाललाई नसोधी फेरि पनि चीनसँग दुई पक्षीय व्यापार सम्झौता गरेको हो ।

भारतले कब्जा गरेर राखेको नेपाली भूमि लिपुलेक क्षेत्रलाई भारतले यसअघि आफ्नो राजनीतिक नक्सा समेत समेटेकोमा नेपालले विरोध गरेको थियो । अहिले पनि लिपुलेकलाई व्यापारिक केन्द्र बनाउने सम्झौतालाई लिएर नेपालले आफ्नो असहमति जनाइरहेको छ । लिपुलेकलाई व्यापारिक केन्द्र बनाउने सम्झौतालाई लिएर नेपालले आफ्नो असहमति जनाइसकेको भारतले पनि उसको धारणा सार्वजनिक गरिसकेको छ भने पछिल्लो विवादबारे चीनले केही बोलेको छैन । भदौ १४ गते साँघाई सहयोग संगठन (एससीओ) को सम्मेलनमा भाग लिन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली र भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी चीन पुग्दैछन् । भ्रमणका क्रममा तीनै पक्ष बसेर यो विवाद समाधान गर्न सकिने कूटनीतिक मामिलाका जानकारहरू विश्लेषण छ ।

परराष्ट्र मन्त्रालय स्रोतका अनुसार चीन भ्रमणका बेला प्रधानमन्त्री ओली, चिनियाँ राष्ट्रपति सी चिनफिङ र भारतीय प्रधानमन्त्री मोदीबीच भेटघाट हुने लगभग तय भइसकेको छ । सोही क्रममा तीनै पक्षले लिपुलेक विवादबारे कुरा गर्ने सम्भावना छ । साँघाई सम्मेलन जस्तो ठूलो फोरममा भारत र चीनसँग नेपालले आफ्नो कुरा राख्नु उपयुक्त हुने विज्ञहरू बताउँछन् । सम्मेलनमै उठाउन नमिले पनि साइडलाइन वार्तामा नेपालले आफ्नो विषय उठाउन गर्नु उपयुक्त हुने समय विज्ञहरूको विश्लेषण छ । नेपालका लागि यो जति उपयुक्त समय नआउने भन्दै विज्ञहरूले नेपालले त्यसको फाइदा उठाउनुपर्ने सुझाव दिएका छन् । पछिल्लो समय चीन र भारतबिचमा लगातार उच्चस्तरीय भ्रमणहरू भइरहेका सम्बन्धमा सुधार आएको देखिन्छ भने नेपाल र भारतको सम्बन्धमा खास सुधार आएको छैन ।

लामो प्रयासपछि प्रधानमन्त्री ओलीले भदौको अन्तिममा भारत भ्रमण तय भएको अवस्थामा विगतदेखि नै चलिरहेको सीमा सम्बन्धी विवाद पछिल्लो पटक भारतले चीनसँग साझा व्यापारिक केन्द्र बनाउने सम्झौता भएपछि पुनः सतहमा आएको छ । लिपुलेकलाई लिएर लामो समयदेखि नेपाल र भारतबिच जारी तत्कालको विषयमा त्रिपक्षी छफफलबाट समाधान निकालिनु पर्नेमा उनीहरूको जोड छ । लिपुलेकको विषयमा नेपालले भारतसँग मात्र होइन, चीनसँग पनि कूटनीतिक संवाद गर्नुपर्ने विज्ञहरूको सुझाव छ ।

विदेश मामिलाका जानकार अरुण सुवेदी कूटनीतिक माध्यमबाट चीनसँग पनि नेपालले कुरा गर्नुपर्ने बताउँछन् । उनले साँघाई सम्मेलनमा गएपछि प्रधानमन्त्री जस्तो व्यक्तिले सीमा विवाद जस्तो कुरा उठाउनु उपयुक्त नहुने भन्दै त्यसका लागि अन्य च्यानल प्रयोग गर्नुपर्ने सुझाव दिएका छन् । चीनमा नेपालको दूतावास मार्फत कुरा गर्नुपर्ने वा नेपालस्थित चीनको दूतावासका राजदूतलाई बोलाएर कुरा गर्नुपर्ने उनको राय छ । कुनै सम्मेलनमा गएका बेला प्रधानमन्त्री आफैँले साइडलाइन वार्तामा यस्ता संवेदनशील विषय उठाउँदा विश्वमा राम्रो सन्देश नजाने उनको सुझाव छ ।

२०७२ जेठमा भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी चीन भ्रमणमा गएको बेला चीनसँग लिपुलेकलाई व्यापारिक तथा दुई देशको तीर्थयात्री आवतजावत गर्ने केन्द्र बनाउने सहमति गरेका थिए । उतिबेला पनि नेपालले दुवै छिमेकीलाई कूटनीतिक नोट पठाएर सो भूभाग नेपालको भएको जानकारी गराउँदै नेपाललाई थाहै नदिएर गरिएको सो सहमतिप्रति आपत्ति जनाएको थियो । लिपुलेकबारे विवाद चलिरहेकै बेला अहिले पनि प्रधानमन्त्री मोदी चीन भ्रमणमा जानुअघि चिनियाँ विदेश मन्त्री वाङ यीले भारत भ्रमण गरेर १२ बुँदे सम्झौता गरेका छन् । जसमा लिपुलेक सीमा व्यापार सम्झौता समेत रहेको छ ।

सन् २०१४ मा मोदीले लिपुलेकको बारेमा चीनसँग सहमति गर्दा नेपालले तत्कालै त्यसमा प्रतिक्रिया जनाएको थियो । तत्कालीन प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाले परराष्ट्र मन्त्रालयलाई भनेर तत्कालै नेपालमा रहेको भारत र चीनका दुवै राजदूतलाई 'प्रोटेस्ट नोट' पठाएर सो सहमतिप्रति आपत्ति जनाएका थिए ।

त्यसबेला पनि नेपालले असहमति जनाउँदा जनाउँदै भारतले २०७६ कात्तिकमा जारी गरेको आफ्नो नयाँ नक्सामा लिपुलेक र कालापानीलाई समावेश गरेको थियो । भारतले आफ्नो नक्सा सच्याउनुको सट्टा २०७७ बैशाखमा दार्चुलाको व्यास गाउँपालिका- १ को गुन्जीदेखि लिपुलेकसम्म सडक बनाएर त्यसको उद्घाटन गरेको थियो । उक्त घटनापछि नेपालले पनि आफ्नो नक्सा संशोधन गरी लिपुलेक, कालापानी र लिम्पियाधुरालाई समावेश गरेको थियो र संसदको पूर्ण बहुमतबाट त्यसलाई पास गरेको थियो । नेपाल सरकारले २०७७ असारमा उक्त नक्सा जारी गरेको थियो । भारतले त्यो नक्सा स्वीकार गरेन भने अर्को छिमेकी चीनले पनि अहिलेसम्म पनि नेपालको सो चुच्चे नक्सालाई मान्यता दिएको छैन । यसैबीच चीनले २०८० भदौमा जारी गरेको सन् '२०२३ को स्ट्याण्डर्ड म्याप'मा समेत नेपालको पुरानै नक्सा राखेको थियो । हाल आएर भारत र चीनले लिपुलेकलाई सामूहिक व्यापारिक सहमति गरेपछि नेपाल तरङ्गित बनेको हो ।

प्रचण्डसँग रविको गुनासो : अरुलाई छाडेर मलाई मात्रै लखेटियो

काठमाडौं । प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)का अध्यक्ष एवं पूर्वप्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले सहकारी ठगीको अभियोगमा कारागारमा रहेका राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा)का सभापति रवि लामिछानेलाई भेटेका छन् । रविसँगको भेटपछि सञ्चारकर्मीहरूसँग कुराकानी गर्दै अध्यक्ष दाहालले उनलाई भैरहवा नै पुगेर भेट्न समय नमिलेको बताए ।

लामिछानेको भैरहवा कारागारको भन्दा यहाँ बसाइ राम्रो पाइएको जानकारी दिँदै अध्यक्ष दाहालले आफूसँगको भेटमा रविले 'भैरै जस्तो केसमा अरुले चाहिँ उन्मुक्ति पाउने, मेरोभन्दा गम्भीर केस भएकालाई उन्मुक्ति दिइयो, मलाई मात्रै लखेटियो भन्ने कुरा राख्नु भयो । मैले सदनदेखि सडकसम्ममा पनि बोलेको कुरा उहाँलाई थाहा छँदै थियो । अदालतले नै तोकेको बिगो बैंक धरोटी राखेर मुद्धा लड्छु भन्दा पनि सुविधा पाइने' भन्दै गठबन्धन आफूप्रति अनुदार भएको गुनासो पोखेको जानकारी दिए । सञ्चारकर्मीसँग कुराकानी गर्दै अध्यक्ष दाहालले बिगो बुझाएर मुद्धा लड्न पाउने कुरालाई सबैले विचार गर्नुपर्नेतर्फ औल्याएका थिए । 'उहाँमाथिको विभेद कम होस्, उहाँलाई सहज वातावरण बनोस् भन्ने कुरा हो । तर मैले उहाँलाई राजनीतिक रूपमा कांग्रेस एमालेको आफूलाई गरेको व्यवहारले पार्टीलाई राम्रो फाइदा भएको बुझ्नु भएको रहेछ' अध्यक्ष दाहालले सुनाए ।

आफू प्रधानमन्त्री हुँदा दुई पटक गृहमन्त्री भएका लामिछानेलाई अभिभावकको हिसाबले भेटेको स्पष्ट पाउँदै अध्यक्ष दाहालले भेटका क्रममा पहिलाभन्दा कमजोर देखिएका रविको यहाँ आएपछि स्वास्थ्यमा केही सुधार आएको बताएको समेत सुनाए ।

विरोधी तह लगाउन सत्ताको दुरुपयोग हुनुहुँदैन : नेता पुन

काठमाडौं । नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)का उपमहासचिव वर्षमान पुनले सत्ताधारी दुई ठूला दल कांग्रेस र एमालेले प्रतिपक्ष दलहरूप्रति प्रतिशोध साँध्न राज्यशक्तिको दुरुपयोग गरेको आरोप लगाएका छन् । नेपाली कांग्रेसका नेता एवं समाजवादी चिन्तक स्वर्गीय प्रदीप गिरीको तेस्रो स्मृति दिवसका अवसरमा बुधबार राजधानीमा आयोजित 'निष्ठा, नैतिकता र राजनीति' विषयक विमर्श कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै पूर्व अर्थमन्त्री पुनले राज्यशक्तिको

दुरुपयोग रोक्न माग गरेका हुन् । गल्ती गर्ने जो-कोही भए पनि कानून र अनुसन्धानभन्दा माथि नहुने खुलस्त पाउँ तर प्रतिशोध स्वीकार्य हुन नसक्ने उनले बताए । यसमा सरकार सहेका दुई ठूला पार्टी बढी जिम्मेवार रहेको धारणा राख्दै उनले भने 'दुई पार्टी मिलेर साना दलहरूलाई पेल्न र प्रतिशोध साँध्न खोजेको जस्तो देखिएको छ ।'

प्रतिपक्षीविरुद्ध न्यायालय र अख्तियारजस्ता निकायलाई दुरुपयोग गर्ने प्रयास भइरहेको आरोप समेत उनले लगाए । 'विगतमा आफ्नै पार्टीको सरकार हुँदा पनि मैले राज्यसत्ताको दुरुपयोग गरी कसैमाथि प्रतिशोध साँध्न मिल्दैन भनेको थिएँ' उनको भनाइ थियो 'सत्तापक्ष प्रतिपक्षी वा आफैँभित्रको अर्को पक्षविरुद्ध राज्य प्रयोग गरिनुहुँदैन । यो म हिजो पनि भन्थेँ र आज पनि भन्छु ।' सरकारमा बसेर एउटा गल्ती ढाकछोप गर्न अर्को गल्ती गर्दै जाने प्रवृत्ति छोडेर कांग्रेस र एमालेलाई सन्चिन आग्रह गरेका नेता पुनले आफ्नो दल पनि आफ्ना गल्तीहरूप्रति जनतासँग माफी मान्न कुनै हिँचकचाहट नगर्ने बताए । 'माओवादी केन्द्र आफ्ना गल्तीमा जनतासँग माफी मान्न र सच्याउन तयार छ । आफूले अवसर पाएका बेलामा ध्यान नपुगेका कुरा स्वीकार गर्न हामीलाई कुनै हिँचकचाहट छैन ।'

ठूला पार्टीमाथि जनताको प्रश्न रहेको चर्चा गर्दै नेता पुनले राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी गठन भएको ६ महिनामै संसदको चौथो शक्ति बनाएर जनताले पुराना दलप्रति प्रश्न गरेको बताए । लोकतन्त्रको विकल्प भन्नु राम्रो लोकतन्त्र र नेताहरूको विकल्प भन्नु राम्रो नेता भएको विश्लेषण गर्दै उनले पपुलिज्मको जगबाट उदाउने अतिजातीवादी र अन्तराष्ट्रवादीहरू विकल्प हुन नसक्ने स्पष्ट पारे । 'हाम्रो पार्टीको कोणबाट हेर्दा लोकतन्त्रको विकल्प भन्नु राम्रो लोकतन्त्र हो, पार्टी सिस्टमको विकल्प भन्नु राम्रो पार्टी सिस्टम र नेताहरूको विकल्प भन्नु राम्रो नेताहरू हो' भन्दै उनले थपे 'सस्तो लोकप्रियतावादले मुलुकका समस्या समाधान गर्दैन । तर, हाम्रा विचार, राजनीतिक, कामकाबारी र कार्यशैलीमा धेरै नै शुद्धीकरण जरुरी छ ।' अब पनि पुराना पार्टी र नेताहरूले आफूलाई विचार, राजनीति र निष्ठाका साथ परिस्कार गरेर अघि नबढेको खण्डमा मुलुकमा थप निराशा छाउने पूर्वअर्थमन्त्री पुनको विश्लेषण थियो ।

'हिजो बलिदानको ब्याजले मात्र आजको राजनीति धान्न सकिँदैन । मान्छेले विश्वास गर्दैन' उनले विश्लेषण थियो 'पुराना पुस्ताका नेताहरूप्रति हाम्रो पुराना पुरा सम्मान छ । पुराना नेताले विचार, राजनीतिक निष्ठा र संस्कार देखाउन जरुरी छ ।' मुलुकमा इतिहासको विभिन्न कालखण्डमा भएको संघर्षमा जोडिएका दलहरूले त्यसको ब्याजले मात्र अबको नेतृत्व हाँकन नसक्ने उनको विश्लेषण थियो । 'पार्टीहरू र नेताहरू लोकतान्त्रिक संस्कारमा छन् भन्ने विश्वास दिलाउन नसकेको अवस्था छ' उनको धारणा थियो 'त्यो कुरामा आत्मालोचना गर्नुपर्छ ।'

भारत र चीनले संवेदनशीलता नजरअन्दाज गरे : पोखरेल

काठमाडौं । नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (एमाले) का महासचिव शंकर पोखरेलले भरखरै दुई मित्रराष्ट्र भारत र चीनले नेपालको सहमतिबेगर लिम्पियाधुरा नाका व्यापारिक प्रयोजनमा खोल्ने सहमति गरेर नेपाली चासोको संवेदनशीलतालाई नजरअन्दाज गरेको बताएका छन् ।

बिहीबार बर्दवासमा प्रेस चौतारी नेपाल, महोत्तरीले आयोजना गरेको पत्रकार सम्मेलनमा बोल्दै महासचिव पोखरेलले भने 'हामीले तथ्य र सत्यमा टेकेर महाकाली वारिको भूभाग समेटिएको नक्सा बनाएका हौं, यो सन् १९९६ को सुगौली सन्धि अनुरूप छ ।' दुवै छिमेकीले पछिल्लो सहमतिमा नेपाललाई नखोजे पनि चीन र भारतमा हुने प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको सदभावना भ्रमण नरोकिने बताएका उनले भने 'हामी आपसी संवाद र छलफलबाट प्रत्येक समस्याको छिन्फोको चाहन्छौं, यस्तो संवादको अवसर सदभावना भ्रमणमै पाइने हो, तसर्थ नेपालको तर्फबाट यो भ्रमण रोक्ने त कुरै छैन ।' लिपुलेक प्रकरणमा नेपालको परराष्ट्र मन्त्रालयले चीन र भारतलाई कूटनीतिक नोट पठाएर आफ्नो असहमति स्पष्ट गरीसकेको उल्लेख गर्दै महासचिव पोखरेलले यसमा अब दुवै मित्रराष्ट्रले तार्किक निष्कर्ष दिनुपर्ने बताए । महासचिव पोखरेलले राजनीतिक स्थायित्व र समृद्धि नै आफ्नो दलको मुख्य ध्येय भएको जिकिर गर्दै उनले अहिले पार्टी गतिविधि यसै ध्येयमा केन्द्रित रहेको समेत बताए । पत्रकार सम्मेलनमा महासचिव पोखरेलले अहिलेका पार्टी गतिविधि यसै ध्येयमा केन्द्रित रहेको बताए ।

महासचिव पोखरेल आसन्न विधान महाधिवेशनमा प्रस्तुत हुने राजनीतिक, सांठगणिक र विधान संशोधनबारे मधेस प्रदेशका अगुवा कार्यकर्ताबीचको छलफलमा सरिक हुन बर्दवास पुगेका थिए ।

Why to choose us?

No Load Shading Problem
Sufficient Inverter System

24 Hrs. Internet Facilities

Well-equipped Computer Lab
with Desktop PCs and Laptops

Daily 2 Hrs. Shifts for
Morning, Day & Evening Time

Experienced Instructors

Computer Software Training

Computer Hardware/Maintenance Training

Mobile & Electronics Training

English Language & Tuition

Govt. Regd.
No.: 34623/523

Multichannel Institute

Narayantar, Jorpati, Kathmandu, Ph. No.: 01-4911021

ब्रह्माण्डको...

इनर्जी' तिनीहरूको क्षेत्र कम भएकोले हुन्छ र 'सर्फेस इनर्जी' कुनै वस्तुको क्षेत्रसँग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको हुन्छ।

'पोटेन्शियल' र 'काइनेटिक' ऊर्जाको अतिरिक्त एउटा अर्को यस्तो ऊर्जा छ, जसलाई हरेक वस्तुले कमभन्दा कम राख्न चाहन्छन्, त्यो 'सर्फेस इनर्जी' हो। यो सर्फेस ऊर्जा 'सर्फेस टेंशन' नामको बलबाट उत्पन्न हुन्छ। 'सर्फेस टेंशन' एक यस्तो बल हो, जसले हरेक वस्तुलाई कम ऊर्जायुक्त र गोलो आकारमा ढाल्दछ। त्यसकारण प्रकृतिमा धेरैजसो चीज गोला देखिन्छन्। गोला वस्तुहरूको 'सर्फेस इनर्जी' तिनीहरूको क्षेत्र कम भएकोले हुन्छ र 'सर्फेस इनर्जी' कुनै वस्तुको क्षेत्रसँग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको हुन्छ। गोला चीजहरू समाउन धेरै गाह्रो हुन्छ। पहाड, आदि देखेर कातिलाई पृथ्वी पूर्ण गोलो छैन भन्ने लाग्न सक्छ। पृथ्वीको व्यास (रेडियस) लगभग ६४०० किलोमीटर छ। अर्थात् पृथ्वीको केन्द्रमा पुग्नको लागि ६४०० किलोमीटर गहिरो खाल्डो खननुपर्छ। धर्तीको सबभन्दा उच्च पहाड सगरमाथा हो, जसको उचाई करिब ८ किलोमीटर मात्र छ। त्यसकारण पृथ्वीमा पहाड हुनु भनेको हाम्रो हल्केलामा कपालका साना-साना टुक्रा हुनुजस्तै हो। पहाडहरूको कारणले पृथ्वी गोलो नलामे हुँदैन। पृथ्वीको आकार यी पहाडको तुलनामा अति धेरै हुने भएकोले यसबाट पृथ्वीको आकारमा धेरै परिवर्तन आउँदैन।

'सर्फेस टेंशन' को अतिरिक्त गुरुत्वाकर्षण बलले पनि ग्रहहरूलाई गोलो राख्नमा काम गर्दछ। गुरुत्व बलले हरेकतिरबाट दबाव सिर्जना गर्दछ, जसको कारण कुनै वस्तु हरेकतिरबाट पतन हुने अवस्थामा हुन्छ। त्यसकारण यदि एउटा ग्रह अर्को एक ठूलो ग्रह निकट हुँदा त्यो ग्रहको शक्तिशाली गुरुत्व बलको कारण त्यो सानो ग्रह पूर्ण रूपमा गोलो हुँदैन। ग्रहमा गुरुत्व बल सँगसँगै 'सेन्ट्रीफ्यूगल बल' पनि लागेको हुन्छ। कुनै पनि चीज घुम्नको लागि 'सेन्ट्रीफ्यूगल बल' आवश्यक हुन्छ। यो बलले कुनै पनि वस्तुलाई केन्द्रबाट टाढा राख्छ। यसको कारणले पनि ब्रह्माण्डका चीजहरू गोला रहन्छन्, किनकि गुरुत्व बल चारैतिरबाट बढी हुँदा त्यसले कुनै वस्तुलाई पूर्ण रूपले दबाएर ध्वस्त गरिदिने पनि हुन सक्छ।

हामी जुन ठाउँमा बसेका छौं, हामीमा लामो निश्चित गुरुत्व बल शून्य हुनु आवश्यक छैन र यसलाई सन्तुलनमा राख्नको लागि 'सेन्ट्रीफ्यूगल बल' काममा आउँछ। यही चीजको अनुमान लगाउँदै वैज्ञानिक सम्पूर्ण ब्रह्माण्ड गोलै हुने कुरा संभव छ त भन्ने कुरा सोचिरहेका छन्। किनभने ब्रह्माण्डभित्र विद्यमान सबै चीज अन्य अलग-अलग चीजहरूको कारण आकारमा गोला छन्। त्यसकारण ब्रह्माण्ड पनि गोलो हुने कुरा संभव छ। यो कुराको संभावना त्यतिखेर अझ बढ्दछ, जतिखेर हामी ब्रह्माण्ड विस्तारको सिद्धान्तलाई पढ्छौं। विस्तार सिद्धान्तका अनुसार ब्रह्माण्ड लगातार फैलिरहेको छ र यो चारै दिशातिरबाट एकै हिसाबले फैलिरहेको छ। जस्तो कि कुनै 'बबल' फुलिरहेको हुन्छ, त्यो फुल्दा चारै दिशाबाट बराबर दिशामा फुल्छ। यस्तै हाम्रो ब्रह्माण्डमा पनि देखिन्छ। त्यसकारण यहाँ हाम्रो ब्रह्माण्ड गोलो हुने कुराको संभावना अझ बढ्दछ।

विस्तार सिद्धान्तका अनुसार ब्रह्माण्ड लगातार फैलिरहेको छ र यो चारै दिशातिरबाट एकै हिसाबले फैलिरहेको छ।

ब्रह्माण्ड गोलो हुनुको साथसाथै आज संसारमा बहुब्रह्माण्ड अर्थात् 'मल्टिभर्स' को कुरा पनि चलिरहेको छ। 'मल्टिभर्स' को सिद्धान्तलाई मान्ने वैज्ञानिक के भन्दछन् भने हाम्रो ब्रह्माण्डको अतिरिक्त अन्तरिक्षमा अरु पनि ब्रह्माण्डहरू रहेका छन्। यसलाई यसरी बुझौं - एउटा अध्यारो कुनान अनिगन्ती साना-साना 'बबल' हरू छन्; तिनीहरू लगातार फैलिरहेका छन्; ती 'बबल' भित्र अरबौंको संख्यामा ग्यालेक्सीहरू बनेका छन्; ती ग्यालेक्सीहरूभित्र अलग-अलग ग्रहहरू छन्; ती ग्रहहरूमध्ये नै केही ग्रहमा जीव उत्पन्न भएका छन्। केही वैज्ञानिकहरूको मान्यता के छ भने 'मल्टिभर्स' मा अलग-अलग ब्रह्माण्ड एक-अर्कोबाट धेरै टाढा छन्। केहीले भन्छन्, यी अलग-अलग ब्रह्माण्ड एक-अर्कोबाट धेरै टाढा छैनन्। तर यी ब्रह्माण्डमा केही न केही दूरी त अवश्य नै छ। किनकि यदि त्यो दूरी नहुने हो भने ब्रह्माण्ड लगातार विस्तार हुँदैनथ्यो।

यसकारण ब्रह्माण्डलाई बुझ्ने कुराको सुरुवात आफ्ना वरिपरिका चीजहरूलाई बुझ्ने कुराबाट नै हुन्छ। पानीको थोपा पनि गोलो देखिन्छ र यो सम्पूर्ण ब्रह्माण्ड पनि गोलो हुन्छ। प्रकृतिको नियम पानीको थोपामा पनि त्यसरी नै लागू हुन्छ, जसरी यो सम्पूर्ण ब्रह्माण्डमा। त्यसकारण के भनिन्छ भने सम्पूर्ण ब्रह्माण्डलाई बुझ्न र ब्रह्माण्डका यी गहन प्रश्नहरूको उत्तर खोज्नको लागि आफ्ना वरिपरिका चीजहरूको बारेमा जानकारी हासिल गर्नुपर्छ। र, प्रकृतिसँग ती चीजहरूको कस्तो व्यावहार हुन्छ भन्ने कुरालाई बुझ्नुपर्छ। तिनै चीजहरूबाट ब्रह्माण्डको बारेमा सबै प्रश्नहरूको उत्तर प्राप्त हुनेछ।

अदृश्य प्रकाश

प्रकाश शब्द उच्चारण गर्दा सूर्यबाट आउने कुनै प्रकाश वा कुनै बलबाट निकलने प्रकाशको विचार उत्पन्न हुन्छ। प्रकाशको सबभन्दा विशेष कुरा भनेको यो देखिनु हो। यद्यपि वास्तविक प्रकाश देखिँदैन, तर पनि प्रकाशको कारणले बाँकी चीजहरू देखिन्छन्। त्यसबाट कुनै ठाउँमा प्रकाश छ कि छैन भन्ने कुरा थाहा हुन्छ। सूर्यबाट जुन प्रकाश आउँछ, त्यसमा प्रकाशका अलग-अलग प्रकारका भाग हुन्छन्। १७औं शताब्दीमा न्यूटनले एउटा 'प्रिज्म' को मद्दतले सूर्यबाट आउने यो प्रकाशलाई सात रंगबाट बाँडेर देखाए। यसबाट मानिसहरूलाई सूर्यबाट आउने प्रकाश सात अलग-अलग रंग मिलेर बनेको छ भन्ने कुरा थाहा भयो।

यद्यपि यो कुरा यहीं अन्त्य भएन। १९औं शताब्दीको सुरुवातमा एक खगोलशास्त्री विलियम हर्शेलले सूर्यबाट आउने एक विशेष प्रकारको प्रकाशले कुनै चीजलाई तातो बनाउन सक्छ, जसलाई आँखाले देख्न सकिँदैन भन्ने कुरा बताए। हर्शेलले योभन्दा पहिले १७८१ मा अरुण (युरेनस) ग्रहको खोज गरिसकेका थिए। उनी सूर्यको प्रकाश, रंग र यी रंगहरूबाट निकलने तापको बारेमा प्रयोग गरिरहेका थिए। यसको लागि उनले सूर्यको प्रकाशको मार्गमा

एउटा 'प्रिज्म' राखिदिए र जस्तो कि न्यूटनको प्रयोगको क्रममा पनि भएको थियो, प्रिज्मलाई राख्दा सूर्यको प्रकाश सात अलग-अलग रंगमा बाँडियो। यसपछि विलियमले सात अलग-अलग रंगका पट्टीमा थर्मामीटर राखे। त्यसपछि आश्चर्यजनक कुरा के देखियो भने अलग-अलग रंगले अलग-अलग तापमान देखाइरहेका थिए। यद्यपि विलियमले पहिलेदेखि नै यो परिणामको अपेक्षा राखेका थिए। त्यसपछि विलियमले रातो रंगको ठीक तल एउटा थर्मामीटर राखे। त्यसमा के देखियो भने त्यो ठाउँमा तापमान सामान्य सूर्यको प्रकाशमा राखिएको थर्मामीटरको तापमानभन्दा बढी देखिएको थियो। अर्थात् त्यहाँ सूर्यको प्रकाशको एउटा यस्तो भाग भरिरहेको थियो, जुन सूर्यको सामान्य प्रकाशभन्दा बढी तातो थियो। विलियमले यसलाई 'इन्फ्रारेड लाइट' भने, जसलाई आँखाले देख्न सकिँदैन, तर विलियमकै जसरी प्रयोग गरेर यसको अस्तित्वलाई प्रमाणित गर्न सकिन्छ।

अब वैज्ञानिकहरूलाई के थाहा भएको थियो भने सूर्यको प्रकाशमा सात रंगको अतिरिक्त केही विशेष किरण पनि हुन्छन्। यहीँबाट 'रेडियोवेभ', 'माइक्रोवेभ', 'अल्ट्राभायोलेट', 'एक्स-रे', 'गामा-रे' जस्ता अलग-अलग प्रकारका किरणहरूको खोज भयो।

यसरी विलियमले 'इन्फ्रारेड' किरणको खोज गरे र यो भौतिकशास्त्रको संसारमा एक धेरै ठूलो खोज थियो। किनकि अब वैज्ञानिकहरूलाई के थाहा भएको थियो भने सूर्यको प्रकाशमा सात रंगको अतिरिक्त केही विशेष किरण पनि हुन्छन्। यहीँबाट 'रेडियोवेभ', 'माइक्रोवेभ', 'अल्ट्राभायोलेट', 'एक्स-रे', 'गामा-रे' जस्ता अलग-अलग प्रकारका किरणहरूको खोज भयो। अगाडि बढेर यी सबै किरणहरूको धेरै राम्रोसँग उपयोग पनि गरियो। आज यी सबै किरणहरूको मद्दतबाट एक क्रान्ति नै भएको छ। 'रेडियो वेभ' को मद्दतले संचारको संसारमा धेरै प्रगति भयो, 'माइक्रो वेभ' को मद्दतले खानालाई तातो बनाउन सकिन्छ, 'एक्स-रे' को मद्दतले चिकित्सा क्षेत्रमा धेरै आवश्यक कामहरू गर्न सकिन्छ। र, यस्तै बाँकी किरणहरूको पनि फरक-फरक क्षेत्रमा धेरै उपयोगिता हुन्छ। विलियमको खोजपछि लाग्ने वैज्ञानिकहरूले यी किरणहरूको प्रयोग गर्न सिकेका भने होइनन्। यसको लागि उनीहरूलाई करिब १५० वर्ष लागेको थियो। यसपछि एउटा यस्तो टेलिस्कोप बन्यो, जसले सामान्य आँखाले देख्न नसकिने प्रकाशलाई पनि पहिचान गर्न सक्थ्यो। अगाडि बढेर जर्मन भौतिकशास्त्री हेनरिक हर्ट्जले यी अलग-अलग प्रकारका किरणहरूमा यिनीहरूको आवृत्ति (फ्रिक्वेन्सी) फरक हुन्छ भन्ने कुरा बताए। यहाँ हामीले 'फ्रिक्वेन्सी' को बारेमा पनि बुझ्नुपर्छ।

प्रकाश एकप्रकारको तरंग हुन्छ र यसलाई विद्युत-चुम्बकीय तरंग पनि भनिन्छ। एक तरंगमा उतारचढाव लगातार आइरहन्छ र तरंगलाई देख्दा यी उतारचढाव पनि देखिन्छ। एउटा तरंगले लगातार कम्पन गरिरहँदा यो 'भाइब्रेसन' वा कम्पनलाई 'फ्रिक्वेन्सी' भनिन्छ। एक सेकेन्डमा हुने कुनै तरंगको कम्पनलाई त्यसप्रकारको 'फ्रिक्वेन्सी' भनिन्छ। सजिलो भाषामा 'फ्रिक्वेन्सी' भनेको एक सेकेन्डमा कुनै घटनाले कतिपटक स्वयंलाई दोहोर्‍याइरहेको छ भन्ने हो। उदाहरणको लागि यदि कुनै पंखाले एक सेकेन्डमा दस चक्कर लगाउँछ भने त्यो पंखाको 'फ्रिक्वेन्सी' दस हर्ट्ज हुन्छ। तर प्रश्न के उठ्छ भने वैज्ञानिकहरूको लागि यो चीज अरु केमा काम लाग्छ। उनीहरूले यसको प्रयोग टेलिस्कोपलाई अझ उत्कृष्ट बनाउनको लागि गरे।

टेलिस्कोपमा यी अलग-अलग तरंगहरूको के काम हुन्छ भन्ने कुरा पनि बुझ्नुपर्छ। यसको लागि अर्को ग्रहको अध्ययन कसरी गरिन्छ भन्ने कुरा थाहा पाउनुपर्छ। कुनै अर्को ग्रहको अध्ययन गर्नको लागि टेलिस्कोपद्वारा त्यो ग्रहबाट पृथ्वीमा आउने प्रकाशको अवलोकन गरिन्छ। त्यो प्रकाश कुन प्रकारको छ भन्ने थाहा पाएपछि त्यसको आधारमा त्यो ग्रहको सतहमा कति तापक्रम छ भन्ने कुरा पनि पत्ता लगाउन सकिन्छ। तर धेरै यस्ता ग्रह पनि छन्, जसले निकाल्ने लाइट त्यसभित्र आउँदैनन् र जसलाई आँखाले देख्न सकिन्छ। यद्यपि त्यस्तो परिस्थितिमा 'एक्स-रे', 'अल्ट्राभायोलेट-रे' र 'इन्फ्रारेड' किरणलाई पहिचान गर्नसक्ने टेलिस्कोपको आवश्यकता पर्छ। आज यस्ता धेरै टेलिस्कोप रहेका छन्, जसले प्रकाशको सम्पूर्ण वर्णक्रम वा 'स्पेक्ट्रम' को हरेक भागलाई पहिचान गर्न सक्छन्। यसकारण आज हरेक ग्रहबाट आउने प्रकाशका आधारमा त्यो ग्रहको बारेमा धेरै कुरा पत्ता लगाउन सकिन्छ।

ग्रहहरूको बीचमा

सौर्यप्रणाली टाढाबाट बिल्कुल खाली देखिन्छ। यदि सम्पूर्ण सौर्यप्रणालीलाई एउटा काँचको गोलामा बन्द गर्ने हो भने सबै ग्रह, उपग्रह र सूर्य, आदिले अन्तरिक्षको केवल एउटा धेरै सानो भाग मात्र भर्नेछन्। बाँकी खाली स्थानको के काम हुन्छ त ? वास्तवमा यो खाली स्थान होइन, यो खाली ठाउँमा धेरै चट्टान, टूला-टूला पत्थर, धुलो, आदि 'सब-एटमिक' कण छन् र यी सबैमाथि पनि गुरुत्व बल र चुम्बकीय क्षेत्रको असर पर्छ। यति धेरै खाली स्थानमा कति धेरै चट्टान र पत्थर रहेका होला भन्ने सोच्न सकिन्छ। अन्तरिक्षमा लगभग हरेक दिन हजारौंको संख्यामा मिटिओर्स (ऋतभयचक) वा उल्का भनिने टूला-टूला चट्टान गुज्रिरहन्छन्, यद्यपि ठूलो सम्मूहमा टूला चट्टानहरू धेरै कम हुन्छन् र यिनीहरूमा धेरैजसो बालुवाका कणको आकारमा हुन्छन्। यिनीहरू पृथ्वीतिर बढ्दा हावासँग यिनीहरूको 'फ्रिक्सन' बाट यति धेरै ऊर्जा उत्पन्न हुन्छ कि यी चट्टान र वालुका कण जलेर वाफ बन्दछन्। यसकारण यी 'मिटिओर्स' लाई पृथ्वीमा आइरहेको पनि देख्न सकिँदैन। यिनीहरू कुनै ग्रहबाट नै बन्छन्। कुनै ग्रहकै पदार्थ अगाडि बढेर त्यो ग्रहभन्दा टाढा रहन्छ र त्यो अन्तरिक्षमा 'मिटिओर्स' बनेर घुमिरहन्छ। पृथ्वीबाट पनि एक समयमा धेरै पदार्थ टुटेर अन्तरिक्षमामा गएको थियो। पछि त्यसलाई चन्द्रमाको सतहमा पाइयो। यसको अर्थ के हो भने त्यो पदार्थ चन्द्रमाको सतहमा 'मिटिओर्स' बनेर खसेको हुनुपर्छ।

अन्तरिक्षबाट खस्ने यो चट्टानले पृथ्वीमा कति प्रभाव पार्छ त ? जुन 'मिटिओर्स' बाट डाइनासोरको प्रजातिको अन्त भएको थियो, त्यो आजको सबभन्दा शक्तिशाली परमाणु बमभन्दा कैयौंगुना बढी शक्तिशाली थियो।

पृथ्वीमा जीवन नभएको बेलामा यहाँ उल्का खस्ने कुरा धेरै सामान्य हुन्थ्यो। किनकि त्यसबेला पृथ्वीसँगै अन्य धेरै ग्रह भर्खरै बनेका थिए र यी भर्खरै बनेका ग्रहहरूमा ठीक ढंगले वायुमण्डल पनि बनेको थिएन। यसकारण ती ग्रहहरूबाट

चट्टान भंग भएर अन्तरिक्ष घुमिरहन्थे र त्यही क्रममा तिनीहरू कहिलेकाहीं पृथ्वीको सतहमा पनि खस्थे। पृथ्वी बनेको खरबौं वर्षपछि पनि 'मिटिओर्स' भर्ने खतरा रहिरहन्छ। पृथ्वीमा डाइनासोर विलोपको एउटा ठूलो कारण यही 'मिटिओर्स' खस्नुलाई मानिन्छ।

अन्तरिक्षबाट खस्ने यो चट्टानले पृथ्वीमा कति प्रभाव पार्छ त ? जुन 'मिटिओर्स' बाट डाइनासोरको प्रजातिको अन्त भएको थियो, त्यो आजको सबभन्दा शक्तिशाली परमाणु बमभन्दा कैयौंगुना बढी शक्तिशाली थियो। त्यो यति शक्तिशाली थियो कि त्यो पृथ्वीमा बजारिँदा टूला-टूला भूकम्प आएका थिए र भयंकर सुनामी पनि आएको थियो भन्ने अनुमान लगाइन्छ। यी उल्का र 'एस्ट्रोइड्स' वा क्षुद्रग्रहको एउटा विशेष कुरा के छ भने यिनीहरू एक विशेष पेटीमा रहन्छन्। अन्तरिक्षमा चट्टान कुनै 'प्याटर्न' बिना घुमिरहन्छन् भन्ने हुँदैन, बरु यिनीहरू एक सम्मूहमा चल्छन्। यिनीहरू सम्मूहमा हुनुको कारण के हो भने जुनबेला यी सबै चट्टान कुनै ग्रहबाट भंग भएर अन्तरिक्षमा आएका हुन्छन्, तिनीहरू एकसाथ आएका हुन्छन्। किनकि अन्तरिक्षमा कुनै पनि प्रकारको बाहिरी बल लगाउने कुनै स्रोत हुँदैन। यसकारणले मानिसले अलग-अलग दिशामा जाने प्रश्न नै उठ्दैन। वैज्ञानिकले लगातार के चेतावनी दिइरहेका छन् भने आउने समयमा पृथ्वीको निकटबाट एउटा क्षुद्रग्रह (एस्ट्रोइड) को ठूलो पेटी गुज्रिनेछ। पृथ्वीमा त्यसबेला यी चट्टानहरूको वर्षा हुने कुरा पनि संभव छ। नासाले त यस्ता चट्टानहरूलाई अन्तरिक्षमा नै भंग गरेर साना बनाउने केही मिसाइलहरू पनि बनाउन लागेको छ, ताकि यिनीहरू खतराको एक कारण नबनून्।

यिनीहरूको अतिरिक्त अन्तरिक्षमा धूम्रकेतु (कोमेट) वा पुच्छेतरा नामको अर्को चीज हुन्छ, जुन सूर्यको चारैतिर लगातार घुमिरहन्छ। धूम्रकेतुको खास कुरा के हुन्छ भने यसको पछाडि एउटा पुच्छर देखिन्छ। यिनीहरूमा अलग-अलग प्रकारका बल्ले ग्यास भएकाले यी पुच्छर देखिएका हुन्। धूम्रकेतु पनि धेरै पटक पृथ्वी निकटबाट गुज्रिन्छन्। यद्यपि यिनीहरू पृथ्वीमा खस्ने संभावना केही कम हुन्छ। सौर्य प्रणालीमा रहेको जुपिटर (वृहस्पति) ग्रहको कारणले पनि पृथ्वीमा धेरै ठूलो संख्यामा उल्का पिण्ड खस्न सक्दैनन्। वृहस्पति हुनु र पृथ्वीमा अन्तरिक्षका यी चट्टानहरू नखस्नुमा के सम्बन्ध हुन्छ त ? यसको सम्बन्ध वृहस्पतिको ठूलो आकारसँग हुन्छ। वृहस्पति ग्रहको आकार र भार यति धेरै छ कि त्यसको गुरुत्वाकर्षण शक्ति पृथ्वीको भन्दा धेरैगुना बढी छ। यसकारणले यदि कुनै उल्का पृथ्वीको निकटबाट गुज्रियो भने वृहस्पतिले त्यसलाई पहिले नै आफूतिर तान्छ। किनकि त्यसको गुरुत्वाकर्षण शक्ति पृथ्वीभन्दा धेरै बढी छ। यसरी वृहस्पतिले पृथ्वीको लागि एक रक्षा-कवचको रूपमा काम गर्छ। वृहस्पति ग्राहिबिना हामी पृथ्वीमा यति शान्तसँग जीवनको कहिल्यै आशा पनि गर्न सक्दैनथ्यौं। यसबाट के बुझिन्छ भने पृथ्वीमा जीवन केवल यहाँ वातावरण कस्तो छ भन्ने कुरामा मात्र निर्भर हुँदैन, बरु पृथ्वी वरिपरिका ग्रहहरूले पनि त्यसलाई प्रभावित गर्दछन्।

वृहस्पतिको अतिरिक्त बाँकी ग्रहले पनि हामीमाथि कुनै न कुनै प्रकारको प्रभाव अवश्य पार्दछन्। यहाँसम्म कि पृथ्वीभन्दा धेरैगुना सानो चन्द्रमाले पनि पृथ्वीमा धेरै प्रभाव पार्दछ। चन्द्रमाको कारण समुद्रको पानीमा छाल आउँछ, जसलाई ज्वारभाटा भनिन्छ।

बाह्यग्रह पृथ्वी

पृथ्वीमा धेरै प्राकृतिक चीजहरू देखिन्छन्। यसमा वनस्पति, पशुपक्षी र मानिसद्वारा बनाइएका भवन, गाडी, सडक, आदि हुन्छन्। यो ग्रहका अनिगन्ती चीजहरूलाई रात-दिन देखिन्छ, तर पृथ्वीबाट टाढा हुँदै जाँदा भने यी चीजहरू कम देखिन लाग्छन्। हवाईजहाजको झ्यालबाट हेर्दा टूला-टूला भवन पनि धेरै साना देखिन्छन्। अन्तरिक्ष यात्री रकेटमा बसेर पृथ्वीबाट टाढा हुँदै जाँदा उनीहरूले चीजलाई अझ कम देख्दै जान्छन्। अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरिक्ष केन्द्रमा बसेको एक यात्रीले बेलायत, चीन, भारत, फ्रान्स, अमेरिका, रूस जस्ता टूला-टूला देशका शहर दिउँसो त देख्छ, त्यो पनि उसले भूगोल कक्षामा यी शहर कहाँ-कहाँ छन् भन्ने कुरा पहिले नै थाहा पाएको कारणले मात्र देख्छ। त्यहाँबाट न त मिश्रको पिरामिड देखिन्छ र न चीनको महान पर्खाल नै देखिन्छ। धेरै मानिसहरूले अन्तरिक्षबाट चीनको महान पर्खाल देखिन्छ भन्ने कुरा गरेका थिए तर यो साँचो होइन। किनकि चीनको महान पर्खाल जतिसुकै लामो भए पनि त्यसको चौडाई करिब २० फिट मात्र छ, जुन एक सडकको चौडाईभन्दा पनि कम हो। यस्तो परिस्थितिमा त्यो पर्खाललाई अन्तरिक्षबाट देखिने कुरा हुँदैन।

सन् १९९० को १४ फेब्रुअरीमा भोजर १ अन्तरिक्ष यानले शानि ग्रह नजिकबाट अर्थात् ६.४ अरब किलोमिटर टाढाबाट पृथ्वीको एउटा फोटो खिचेको थियो। त्यो फोटोमा पृथ्वीमा एउटा सानो नीलो डट जस्तै देखिएको थियो।

यद्यपि अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरिक्ष केन्द्रमा बसेको त्यो यात्रीले पृथ्वीको कुन ठाउँमा हरियाली छ र कुन ठाउँमा मरुभूमि छ भन्ने कुराचाहिँ अवश्य देख्छ। यदि अन्तर्राष्ट्रिय अन्तरिक्ष केन्द्र भन्दा पनि अगाडि चन्द्रमासम्म जाने हो भने त्यहाँबाट कुनै पनि शहर अलिकति पनि देखिँदैन। तर त्यहाँबाट पृथ्वीको मौसमको ढाँचालाई देख्न सकिन्छ। पृथ्वीमा बादल कसरी एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा गइरहेको छ भन्ने कुरा देखिन्छ। यदि चन्द्रमाभन्दा पनि अगाडि मंगल ग्रहसम्म जाने हो भने त्यहाँबाट टेलिस्कोपको मद्दतबिना कुनै पनि चीज देखिँदैन। टेलिस्कोपको सहायताले पृथ्वीका हिमालय र टूला-टूला पहाडका चट्टानहरू देख्न सकिन्छ। त्यसपछि अझ अगाडि नेपच्युन (बरुण) ग्रहमा गएर हेर्दा पृथ्वीको त कुरै छोटो, सूर्यलाई पनि कम प्रकाश भएको देखिन्छ। पृथ्वी त त्यहाँबाट अदृश्य नै हुन्छ।

सन् १९९० को १४ फेब्रुअरीमा भोजर १ अन्तरिक्ष यानले शानि ग्रह नजिकबाट अर्थात् ६.४ अरब किलोमिटर टाढाबाट पृथ्वीको एउटा फोटो खिचेको थियो। त्यो फोटोमा पृथ्वीमा एउटा सानो नीलो डट जस्तै देखिएको थियो। यदि कसैले यो नीलो डट नै पृथ्वी हो भन्ने कुरा नबताएको खण्डमा कसैले पनि त्यसलाई चिन्न सक्दैन। अन्तरिक्षबाट पृथ्वीमा सबभन्दा पहिले समुद्र देखिन्छ। किनकि पृथ्वीको सतहको लगभग ७५ प्रतिशत भाग समुद्रले ढाकिएको छ र ब्रह्माण्डमा टाढाबाट हेर्दा सबभन्दा पहिलो चीज यही देखिन्छ। यो पानी समुद्रमा हुन्छ र समुद्रमा केही तट पनि हुन्छ। पानीको तरल अवस्थालाई बुझ्नेपछि पृथ्वीको तापमानको बारेमा पनि थाहा हुन्छ।

...ऋभशः

१६०औं मोतीजयन्ती मनाउँदै पद्मकन्यामा कलेजको हिरकजयन्ती

काठमाडौं । पद्मकन्या बहुमुखी क्याम्पसले कविता प्रतियोगिता आयोजना गरी १६०औं मोतीजयन्ती मनाएको छ । क्याम्पसको ७५औं हिरकजयन्तीको अवसर परेर बिहीबार मोतीजयन्ती, नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रमको ३६औं वार्षिकोत्सव तथा अवकाश प्राप्त प्राध्यापक सम्मान कार्यक्रम आयोजना गरेको होबअस ।

कार्यक्रममा मोतीराम भट्टले आफ्नो ३० वर्षे जीवनकालमा नेपाली साहित्य र शृङ्गारिक धारलाई स्वर्णीम तुल्याउन विशिष्ट भूमिका निर्वाह गरेको चर्चा गर्दै भानुभक्तको कवित्वका पर्याय भएको बताउँदै सहप्राध्यापक डा शैलेन्द्रप्रकाश नेपालले भट्टको जन्मोत्सव र नेपाली भाषा, साहित्यलाई हुर्काउन, संरक्षण गर्न र सोही क्षेत्रमा लामनसक्ने दक्ष जनशक्ति निर्माण गर्ने अभिप्रायका साथ स्थापित नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रम पद्मकन्या क्याम्पसको विशेष र ऐतिहासिक कार्यक्रम भएको समेत बताए । तत्कालीन क्याम्पस प्रमुख चेतोनाथ गौतमसहित प्राज्ञिक व्यक्तिकहरूको पहलमा नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रम ३६ वर्षअघि भदौ ५ गते स्थापना गरिएको थियो । विसं २०४८ देखि स्नातकोत्तर कार्यक्रममा प्राध्यापन प्रारम्भ गरी वर्तमान समयसम्म अविच्छिन्न अध्यापनमा संलग्न रहेकी सहप्राध्यापक प्रभा भट्टलाई प्रारम्भिककालीन शिक्षण अनुभूति स्मरण गर्दै पद्मकन्या नारी सशक्तीकरणका लागि स्थापित क्याम्पस भएको बताइन् ।

मैले स्नातकोत्तर उत्तीर्ण गर्नेबित्तिकै तत्कालीन क्याम्पस प्रमुख चेतोनाथ गौतमको आग्रहमा पढाउन सुरु गरेँ । काकी, दिदी उमेरका विद्यार्थी पछि साथीसहर भएपछि केही सहज हुँदै गयो । नारी सशक्तीकरण गर्ने उद्देश्यले महिलाका लागि खोलिएको एक मात्र क्याम्पस पद्मकन्यामा अध्यापन गर्न पाउनु गर्वको विषय थियो' उनको भनाइ थियो 'नारी शिक्षाको पहिलो पाइलो चाल्ने यो शिक्षा मन्दिरले ७५औं वर्षको वसन्त देखिसकेको छ ।' सोमबारदेखि साताव्यापी रूपमा आयोजना भएको साहित्यिक कार्यक्रमअन्तर्गत निबन्ध प्रतियोगितामा रचना सापकोटा प्रथम, केशीस शाह द्वितीय र अस्मिता कुमारी माथी तृतीय भएका छन् भने वक्तृत्वकला प्रतियोगितामा पार्वती बानियाँ, ईशा ढुङ्गाना र आस्था श्रेष्ठ एवं सिर्जना तामाङ क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय भएको क्याम्पस प्रशासनले जनाएको छ ।

हाजिरीजवाफ प्रतियोगितातर्फ मनिषा यादवको समूह, अनमिका रेम्मीको समूह र समीक्षा पौडेलको समूह क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय हुनुका साथै कविता प्रतियोगितातर्फ पुस्तिका भण्डारी, समीक्षा नेपाल र कमला महत क्रमशः प्रथम, द्वितीय र तृतीय भए । बिहीबार आयोजित कार्यक्रममा क्याम्पस प्रमुख प्राडा जयालक्ष्मी प्रधान, प्राडा सुभिता तालुकदार, सहप्राडा नेपालसहित क्याम्पसका प्राध्यापक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीहरूको उल्लेखनीय उपस्थिति रहेको थियो । महिलाका लागि अध्ययन/अध्यापन गराउने उद्देश्यले २००८ मा स्थापना भएको पद्मकन्या बहुमुखी क्याम्पसले आफ्नो हिरकजयन्ती आगामी असोज १ गते स्थापना दिवसको दिन विशेष समारोहको आयोजना गरी मनाउन लागिएका समेत क्याम्पस प्रशासनले जनाएको छ ।

प्रविधिको अधिक प्रयोगले खोज पत्रकारिता ओभेलमा पार्ने चिन्ता

काभ्रे । जिल्लास्थित धुलिखेलमा आयोजित 'डिजिटल युगमा छाप सञ्चारमाध्यमको भविष्य' विषयक अन्तरक्रिया कार्यक्रमका सहभागीहरूले सूचना संकलनको क्षेत्रमा प्रविधिको प्रयोगले स्थलगत खोज र अनुसन्धान ओभेलमा पार्ने जोखिम बढ्दै गएकोप्रति चिन्ता व्यक्त गरेका छन् ।

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)का प्रवक्ता अग्निप्रसाद सापकोटाले पत्रकारहरूले खोज पत्रकारिता क्षेत्रमा सक्रिय भएर समाचार संकलन र सम्प्रेषण गर्नुपर्नेमा जोड दिएका हुन् । जिल्लाबाट प्रकाशित हुँदै आएको 'सुसन्देश' साप्ताहिकको २३औं वार्षिकोत्सवका अवसरमा आयोजित सो अन्तरक्रिया कार्यक्रममा बोल्दै उनले खोज पत्रकारितालाई केन्द्रमा राखेर समाचार संकलन र सम्प्रेषण गर्दा पत्रिकाको भविष्य सुनिश्चित हुने धारणा व्यक्त गरे । पूर्वसभामुख समेत रहेका सापकोटाले विशेष गरी कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआई)का कारण स्थलगत खोज तथा अनुसन्धानका क्षेत्र ओभेलमा पर्ने जोखिम बढ्दै गएको चर्चा गरे । एआईको मात्रै भर पर्दा गाउँगाउँका, पिछडा वर्गका नागरिकको आवाज, उनीहरूको अवस्था, राज्यले खेल्नुपर्ने भूमिकालगायत विषय ओभेलमा पर्ने सापकोटाको भनाइ थियो ।

'समाजमा हत्या, हिंसा, सामाजिक विभेदको अवस्था डरलाग्दो बन्दै गएको अवस्थामा त्यसलाई उजागर गर्दै आमनागरिकलाई जागरूक बनाउन पत्रकारको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहन्छ' उनले भने 'त्यसका लागि पत्रकार स्वयंले समाजमा विद्यमान विकृति, विसंगतिका विरुद्ध खोजी गरी कलम चलाउने, नागरिकलाई सचेत बनाउने, राज्य र सरोकार भएका निकायलाई घचघच्याउने काममा लामन जरूरी छ ।' कार्यक्रममा बागमती प्रदेशका सञ्चार रजिष्ट्रार रेवतीप्रसाद सापकोटाले पछिल्लो समय पत्रकारहरू एआईको सहायतामा काम गर्न थालेकाले गाउँ-गाउँका सूचना नआउने अवस्थातर्फ पुगे जोखिम बढेको भन्दै चिन्ता व्यक्त गरे । 'एआईले गुगलमा भएका विषयबारे खोजेर दिने गर्दछ तर गाउँका कुनाकापचामा भएका, समाचारीय मूल्य भएका विषय स्थलगत रूपमा खटेर मात्रै संकलन र सम्प्रेषण गर्न सकिन्छ' उनले भने 'तसर्थ पत्रकार थप सक्रिय भएर रिपोर्टिङमा लामनुपर्ने हुन्छ ।'

महिला प्रहरी सम्मेलन थालनी

काठमाडौं । नेपालमा पहिलो पटक महिला प्रहरी सम्मेलनको थालनी भएको छ । बिहीबारदेखि सुरु भएर शुक्रबार आजसम्म चल्ने महिला प्रहरी सम्मेलनमा विभिन्न क्षेत्रगत रूपमा प्रतिनिधित्व हुने गरी दुई सय महिला प्रहरी

सहभागी भएका हुन् । सम्मेलनको उद्घाटन गर्दै गृहमन्त्री रमेश लेखकले यो सरकारका लागि मार्गदर्शक हुने विश्वास व्यक्त गरे । महिला पुरुषभन्दा सक्षम रहेका उदाहरण प्रस्तुत हुँदै आएको बताउँदै उनले महिला प्रहरीले प्राप्त जिम्मेवारीलाई प्रभावकारी रूपमा निर्वाह गरिरहेको उल्लेख गरे ।

नेपाल प्रहरीले महिलालाई माथिल्लो तहमा पुनका लागि प्रेरणा दिँदै आएको दावी गर्दै उनले पछिल्लो समय महिला हरेक क्षेत्रमा सक्षम रहेका धारणा व्यक्त गरे । उनले विसं २०६२/०६३ को आन्दोलनपछि गणतान्त्रिक व्यवस्था र समावेशी निर्माण गर्ने चरित्रका विशेषताका कारण प्रहरीमा १२ प्रतिशत महिलाको सहभागिता भएको जानकारी दिए । गृहमन्त्री लेखकले समावेशी चरित्रको राज्य निर्माण गर्ने विशेषताको नागरिकलाई संविधानमा नै उल्लेख गरी धेरै अधिकार दिएको यसले पुष्टि हुने बताए । आजका दिनमा नेपाल प्रहरीमा २० प्रतिशत आरक्षणको व्यवस्था गरिएकाले महिलाको सहभागिता बढ्दै गएको समेत गृहमन्त्री लेखकले बताए । 'अब आरक्षणमा २० प्रतिशत होइन, महिला प्रहरीको उपस्थिति २० प्रतिशत पुऱ्याउनुपर्छ, त्यसमा हामी प्रतिबद्ध छौं, तपाईंहरू अघि बढनुस् मन्त्रालयको तर्फबाट पूर्णसहयोग रहन्छ' उनको भनाइ थियो ।

पछिल्लो समय बलात्कार, यौजजन्य हिंसाका घटना बढिरहेका भन्दै त्यसमा महिला र बालबालिका बढी पीडित भइरहेका जानकारी उनले दिए । गृहमन्त्री लेखकले तीन 'स' समानताको व्यवहार, सशक्तिकरण र सम्भावनाको अवसरमा महिलालाई समाहित गर्नुपर्नेमा जोड दिए । हरेक क्षेत्रमा काम गर्न महिला सक्षम रहेको महिला प्रहरीले उदाहरण प्रस्तुत गरेको धारणा राख्दै सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीश सपना प्रधान मल्लले विगतमा महिलाले केही गर्न सक्दैनन् भन्ने अनुमान निराधार ठहर भइसकेको बताइन् । प्रहरीमा शून्यबाट १२ दशमलव ४१ प्रतिशत महिला सहभागी हुनु गर्वको विषय भएको मल्लको भनाइ थियो । महान्यायाधिवक्ता रमेश बडालले यो सम्मेलनले जे पारित गर्छ, राज्यलाई त्यसले महत्त्वपूर्ण सुभाव दिने विश्वास व्यक्त गरे । सवैधानिक निकायमा महिला न्यायाधीशका लागि प्रसूति बिदा थिएन अहिले त्यो व्यवस्था गरिएको जानकारी दिँदै उनले कानून विहितताका कारणले पनि विभेद भएको अवस्थामा विस्तारै सुधार हुँदै गएको बताए । 'व्यवहारको सन्दर्भमा कानून कार्यान्वयन हुने अवस्था नभएकाले कसरी गाँठो फुकाउने भनेर सुभाव आओस्' उनको भनाइ थियो ।

सम्मेलनमा महिला आयोगकी अध्यक्ष कमला पराजुलीले महिला प्रहरीमा आउनका लागि प्रेरणा दिने किसिमका कानून तथा नीति निर्माण गर्न सरोकार भएका निकायलाई आग्रह गरिन् । यस्तै महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालयकी सचिव लक्ष्मीकुमारी बस्नेतले महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिकविरुद्धका हिंसा वृद्धि भइरहेका उल्लेख गर्दै हिंसा अन्त्यका लागि समन्वय र सहकार्य गर्न मन्त्रालय तयार रहेको बताइन् । नेपाल प्रहरीको अपराध अनुसन्धान विभाग प्रमुख एवं प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक राजन अधिकारीले देशभरका महिला प्रहरी कर्मचारीहरू दर्जा, क्षेत्रगत र जिम्मेवारीगत रूपमा सम्मेलनमा सहभागी भएका जानकारी दिए ।

सम्मेलनमा विभिन्न १० वटा कार्यपत्रमाथि छलफल हुने तथा प्यानल छलफल गरी काठमाडौं घोषणापत्र जारी गरिनुका साथै महिला प्रहरीको भूमिका, स्वास्थ्य, वित्तीय साक्षरता, साइबर सुरक्षा कर्तव्य निर्वाहलगायत विषयका कार्यपत्र प्रस्तुत हुनेछन् । महिला प्रहरीको भूमिका, लैङ्गिकमैत्री वातावरण र कार्यस्थल, सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने र क्षमता अभिवृद्धि, अवसर तथा चुनौतीका विषयमा छलफल हुने जानकारी दिए प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक अधिकारीले सम्मेलनमा समाजमा 'रोलमोडल'का रूपमा अग्रणी भूमिकामा रहेका व्यक्ति र प्रहरीमा नेतृत्व तहमा पुगेर सेवा निवृत्त भएका, पहिले महिला कर्मचारीको हैसियतमा रहेका र विभिन्न विधामा रहेर राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय क्षेत्रमा रहेर सेवा गरेकाहरूको अनुभव आदान-प्रदान हुने जानकारी दिए ।

पार्टीनीतिको विरुद्ध कसैलाई छुट छैन : प्रचण्ड

पोखरा । नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)का अध्यक्ष एवं पूर्वप्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल(प्रचण्ड)ले समाजवादी राज्य व्यवस्थामा मात्र मजदुर वर्गको वास्तविक समस्या समाधान हुने धारणा व्यक्त गरेका छन् । अखिल नेपाल ट्रेड युनियन महासंघ गण्डकी प्रदेश समितिद्वारा यहाँ आयोजित 'वैचारिक तथा राजनीतिक प्रशिक्षण' कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै अध्यक्ष दाहालले अहिलेको व्यवस्था सहमति र सम्भौताबाट आएको मजदुरहरूले आफ्ना सम्पूर्ण अधिकार प्राप्त गरिनसकेका बताएका हुन् ।

'मजदुर तथा सम्पूर्ण उत्पीडित वर्गका साथै समुदायको वास्तविक समस्या समाधान समाजवादमा मात्र सम्भव छ' भन्दै उनले अबको तयारी समाजवादी क्रान्तिका लागि हुनुपर्नेमा जोड दिए । समाजवादीबीचमा एकता गरी आगामी निर्वाचनमा एकजुट भएर समाजवादी क्रान्तिको रणनीतिलाई अगाडि बढाउनुपर्नेमा उनको जोड थियो । 'सम्भव भएसम्म समाजवादीहरूको एकता होस् भन्ने चाहना छ । समाजवादी जतिको एउटै केन्द्र बनाएर विशाल शक्ति बनाउँदै आगामी निर्वाचनमा केन्द्रित हुनुपर्ने आवश्यकता छ' अध्यक्ष दाहालले भने 'समाजवादी क्रान्तिको रणनीतिलाई नेपाली मौलिकता र नेपाली नेतृत्वमा नयाँ ढंगले अघि बढाउने उद्देश्य छ ।' हिजोका उपलब्धिलाई उल्टाउने प्रयास हुनसक्ने भन्दै त्यसका विरुद्ध लड्नका लागि नेता-कार्यकर्ता उच्चमनोबल, वैचारिक स्पष्टताका साथ एकजुट हुनुपर्ने उनको धारणा थियो ।

स्थायी समिति बैठकको सर्कुलरअनुसार अघि बढ्न पार्टीका नेता-कार्यकर्तालाई आग्रह गरेका उनले पार्टीमा गुटबन्दी र स्वार्थ समूहलाई अब छुट दिन नसकिने समेत उल्लेख गरे । 'पार्टीको नीति, नियम र अनुशासनका विरुद्ध जानेलाई कडा कारवाही गरिनेछ' उनले थपे 'स्थायी समितिको बैठकमा अन्तिमसम्म एकता सुदृढ गर्ने प्रयास भयो । पार्टीको नीतिका विरुद्धमा जाने छुट कसैलाई छैन ।' आसन्न केन्द्रीय समिति बैठकपछि गाउँ-गाउँमा संगठन निर्माण र विस्तारका लागि नेतालाई जिम्मा दिइने जानकारी उनले दिए । कार्यक्रममा अखिल नेपाल ट्रेड युनियन महासंघका फ्याक्सन इन्चार्ज रामदीप आचार्य, महासंघ गण्डकीका संयोजक रुद्र गौतमलगायत नेता तथा कार्यकर्ताले राजनीतिक परिवर्तनमा मजदुरको भूमिकाका बारेमा आ-आफ्नो धारणा राखेका थिए ।

पहाडमा समेत डेङ्गी जोखिम : बैतडीका ७ मा पुष्टि

काठमाडौं । जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयका प्रयोगशाला बैतडीका अनुसार पछिल्लो समय जिल्लामा डेङ्गीको जोखिम बढ्दै गएको जनाएको छ ।

कार्यालयका प्राविधिक जयसिंह बडालले अहिलेसम्म जिल्लामा सात जनामा संक्रमण पुष्टि भइसकेको जानकारी दिए । जिल्लास्थित दशरथचन्द नगरपालिकामा तीन, पुचौडी नगरपालिकामा दुई, मेलौली नगरपालिका र पाटन नगरपालिकामा एक-एक जना संक्रमित भेटिएपछि 'लार्भा खोज र नष्ट गर' अभियान सञ्चालन गरिएको छ ।

वर्षायाममा लामखुट्टे बढी सक्रिय हुने भएकाले रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि स्वास्थ्य कार्यालयले जिल्ला सदरमुकाम र पाटन बजारमा अभियान सञ्चालन गरेको स्वास्थ्य कार्यालयका सूचना अधिकारी विपिन लेखकले बताए । बुधवार सञ्चालन गरिएको अभियानमा स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, जनप्रतिनिधि, नागरिक समाज तथा स्थानीय सहभागी थिए ।

बागमती प्रदेशभित्रका सबै पत्रकारको निःशुल्क स्वास्थ्य बिमा गरिने काठमाडौं । बागमती प्रदेशको स्वास्थ्य मन्त्रालयले प्रदेशभित्रका १३ जिल्लाका पत्रकारका लागि निःशुल्क स्वास्थ्य बिमा लागू गर्ने भएको छ । प्रदेशका स्वास्थ्यमन्त्री किरण थापाले आइतबार भक्तपुरमा सञ्चारकर्मीलाई जानकारी दिँदै प्रदेशभित्रका सबै पत्रकारलाई निःशुल्क स्वास्थ्य बिमामा समेट्ने गरी बिमा कार्यक्रम लागू गरिने बताएका हुन् ।

'पत्रकारहरूको स्वास्थ्यप्रति हामी गम्भीर भएका काम गरिरहेका छौं, त्यसैले प्रदेशका १३ वटै जिल्लाका पत्रकारलाई स्वास्थ्य बिमाभित्र समेटेर बिमाबापतको प्रिमियम शुल्क प्रदेश सरकारले व्यहोर्ने गरी कार्यक्रम लागू गर्ने भएका हौं' मन्त्री थापाले भने 'त्यसका लागि बजेटको व्यवस्था गरिसकेका छौं ।' पत्रकार स्वास्थ्य बिमाका लागि मन्त्रालयले रु २० लाखको बजेट चालु आर्थिक वर्षका लागि व्यवस्था गरेको जानकारी दिँदै उनले यसका लागि कार्यविधि तयार भइरहेको बताए । बिमाको प्राविधिक पक्षलाई सरल, पारदर्शी र डिजिटलमैत्री बनाउँदै पत्रकारलाई पाँच जनाको परिवार मानेर समूहमा आबद्ध गराएर बिमाको प्रिमियम सरकारले तिर्नेगरी व्यवस्था गर्ने तयारी भएको बताए ।

पत्रकारको स्वास्थ्य सुरक्षामा बिमाले दीर्घकालीन रूपमा सुधार ल्याउने विश्वास व्यक्त गर्दै उनले स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार गर्ने योजनाका रूपमा 'मेरो स्वास्थ्य, मेरो जिम्मेवारी, एक घण्टा मेरो लागि' अभियान, 'एक जिल्ला, एक स्वस्थ सहर' र 'एक स्थानीय तह, एक नमूना स्वास्थ्य संस्था' कार्यक्रम पनि यसैवर्षदेखि सञ्चालन हुने जानकारी दिए । १३ जिल्लाका १३ प्रादेशिक अस्पताल मात्रै नभइ अब दूरदराजका विकट क्षेत्रका नागरिकलाई समेत सहज स्वास्थ्य सेवाको पहुँच पुऱ्याएर आमनागरिकले सरकार गाउँगाउँ पुगेको महसुस गर्नेगरी कार्ययोजना अगाडि बढाइएको मन्त्री थापाले बताए । स्वास्थ्य सामग्री, औषधि, उपकरण लिएर आफैँ गाउँगाउँ पस्ने गरेको भन्दै उनले जनताले परिवर्तनलाई अनुभूति गर्नेगरी सबैले काम गर्नुपर्नेमा जोड दिए ।

खोटाङमा डेङ्गु र स्क्रबटाइफस

काठमाडौं । खोटाङ जिल्लामा डेङ्गु तथा स्क्रबटाइफस संक्रमण बढ्दै गएको जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयले जनकारी दिएको छ । कार्यालयको तथ्यांकले गएको साउन महिनामा मात्रै १२ जनामा डेङ्गु तथा १४ जनामा स्क्रबटाइफसको संक्रमण देखिएको हो ।

डेङ्गु र स्क्रबटाइफसको संक्रमण देखिएका बिरामीमध्ये दुई/दुई जनाको जिल्लामा उपचार सम्भव नभएपछि काठमाडौं 'रिफर' गरिएको जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयका प्रमुख जीवनप्रसाद चौलागाईंले जानकारी दिए । उनीहरूको स्वास्थ्यमा क्रमिक सुधार भइरहेको छ । दस स्थानीय तह रहेको जिल्लामा डेङ्गु तथा स्क्रबटाइफसको सङ्क्रमण दिनानुदिन वृद्धि हुँदै गएपछि जोखिम बढेको प्रमुख चौलागाईंले बताउनुभयो । जिल्लाका छ/छ महिला/पुरुषमा डेङ्गु तथा नौ पुरुष र पाँच महिलामा स्क्रबटाइफसको सङ्क्रमण देखिएको हो ।

डेङ्गु तथा स्क्रबटाइफसका संक्रमण देखिएका कतिपय बिरामी उपचारपछि घर फर्किएका छन् भने कतिपय उपचाररत रहेको जिल्ला अस्पतालका प्रमुख डा रूपेश संग्रौलाले जानकारी दिए । 'यो समयमा बर्सेनि डेङ्गु तथा स्क्रबटाइफसका संक्रमित आउने गरेका छन् । जिल्ला अस्पतालमा जटिल किसिमका बिरामीको उपचार गर्ने व्यवस्था छैन । यो संक्रमणले रगत उत्पादन गर्ने ग्रन्थी 'प्लेटलेट'मा असर गर्छ' उनले भने 'डेङ्गु तथा स्क्रबटाइफसका संक्रमित मात्र नभई अन्य बिरामीको संख्या पनि यहाँ वृद्धि भइरहेको छ । दैनिक १५० देखि २०० सम्म बिरामी आउने गरेका छन् । अस्पतालमा आवश्यक उपकरण र शय्या अभाव हुँदा उपचारमा समस्या भएको छ ।' जिल्लामा डेङ्गु तथा स्क्रबटाइफसको संक्रमण बढ्दै गएपछि लामखुट्टेको लार्भा खोजी गरी नष्ट गर्न अभियान सञ्चालन गर्ने निर्णय गरिएको छ । आइतबार स्वास्थ्य कार्यालयले दिक्तेलमा आयोजना गरेको सर्वपक्षीय भेलाको जिल्लाका दशवटै स्थानीय तह, सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालय, सार्वजनिकस्थल लगायतमा लामखुट्टेको लार्भा खोजी गरी नष्ट गर्न अभियान सञ्चालन गर्ने निर्णय गरेको हो ।

डेङ्गु लामखुट्टेबाट सर्ने रोग भएकाले त्यसबाट बच्न लामखुट्टेको लार्भा नष्ट गर्नु नै उत्तम उपाय भएको स्वास्थ्यकर्मीहरूले बताएका छन् । डेङ्गुको संक्रमण भएका व्यक्तिमा आँखाको पछाडि (भित्री) भाग दुख्नु, वाकवाकी लाम्नु, मांसपेशी, हड्डी तथा जोर्नी दुख्नु, शरीरका ग्रन्थीहरू सुनिनु, छाला रातो हुनाका साथै छालामा डाबर आउनुजस्ता लक्षण देखिन्छ । डेङ्गु रोगको संक्रमण नियन्त्रण गर्न खास उपचार नभएकाले आफैँ सचेत रहनुपर्ने स्वास्थ्यकर्मीले बताएका छन् । यो रोगको संक्रमण भएमा प्रशस्त पानी र तरल पदार्थ पिउन, सकेसम्म धेरै आराम गर्न, ज्वरो नियन्त्रण गर्नका लागि सिटामोल प्रयोग गर्न स्वास्थ्यकर्मीको सुझाव छ । स्क्रबटाइफसको संक्रमणले टाउको दुख्ने, ज्वरो आउने, हातखुट्टा र शरीर दुख्नेजस्ता भाइरल ज्वरोसँग मिल्दोजुल्दो लक्षण देखिने जनाइएको छ । माइट (कीरो) को टोकाइबाट सर्ने यो रोगको उपचारमा ढिला भए जोखिम हुने स्वास्थ्यकर्मीहरूले बताएका छन् ।

लिपुलेकमा...

‘मतमतान्तर र प्रतिस्पर्धा आ-आफ्ना ठाउँमा छन्, यसलाई घरेलु राजनीतिकको विषय नबनाउँ, उग्र राष्ट्रवादी हुनेतर्फ पनि हामी नलागौं।’

‘हाम्रो भूमिमाथि आँखा लाउने कुरा कसैलाई पनि स्वीकार्य छैन, नेपालले यसको प्रतिवाद गर्छ,’ थापाले भने- ‘हामीले यो ‘पोजिसन’ बनाउनुपर्ने छ।’ बैठकमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (एमाले) का सचिव योगेश भट्टराईले नेपालको सहमतिविना छिमेकी मुलुक भारत र चीनले नेपाली भूमि लिपुलेकको सम्बन्धमा गरेको सम्झौता नेपाली जनता, सरकार र संसदलाई अस्वीकार्य रहेको बताए। त्यस सम्बन्धमा सरकारले तत्कालको प्रतिक्रियाले मात्रै नपुग्ने बताउँदै उनले भने ‘उक्त भूमि नेपालको हो, यसको रक्षार्थ सम्पूर्ण नेपालीको एक स्वर हुनुपर्छ।’

सोही बैठकमा प्रमुख प्रतिपक्ष दल नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र) का सचिव देवेन्द्र पौडेलले पूर्णाले बलिदान गरेर कायम गरेको भूमि जोगाउन सिंगो नेपाल एक हुनुपर्नेमा जोड दिए। उनले लिम्पियाधुरा, लिपुलेक र कालापानी नेपाली भूमि भएको स्पष्ट पार्दै सो सम्बन्धमा सर्वपक्षीय समझदारी गरेर सरकारले कूटनीतिक पहल थाल्नुपर्नेमा जोड दिए। ‘उत्तेजनात्मक अभिव्यक्तिको तरिकाले होइन, परिपक्व कूटनीतिक प्रयास गरियोस्’ भन्दै सचिव पौडेलले प्रधानमन्त्रीको आसन्न भारत र चीन

भ्रमणका क्रममा यो विषय स्पष्टसँग राख्नुपर्ने धारणा व्यक्त गरे।

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी) का उपाध्यक्ष प्रकाश ज्वालाले भारत र चीनले नेपालको सहमति नलिई लिपुलेक नाकालाई व्यापारिक प्रयोजनका लागि खोल्ने एकतर्फी सौदावाजी अस्वीकार्य भएको बताएका छन्। ‘यो सम्झौता अन्तर्राष्ट्रिय कानून र पञ्चशीलको सिद्धान्त विपरीत पनि छ, यो मिचाहा र हैकमवादी प्रवृत्ति भएन?’ उपाध्यक्ष ज्वालाले भने ‘महाकालीपूर्वका कालापानी, लिपुलेक र लिम्पियाधुरालगायतका क्षेत्र नेपालको अभिन्न भू-भाग हुन्, यो सहमतिलाई अस्वीकार गर्दै राष्ट्रियताको रक्षाका लागि जोडदार आवाज र दबाव दिन आवश्यक छ।’ राष्ट्रिय मुद्दामा सिंगो मुलुक एकताबद्ध हुनुपर्नेमा जोड दिँदै जनता समाजवादी पार्टीका सांसद रञ्जुकुमारी भाले नेपालको सहमतिविना भारत र चीनबीच भएको व्यापार सम्झौताप्रति आपत्ति जनाइन्। ‘यो राष्ट्रको विषय हो, सिंगो संसदमा यसबारे ध्यानाकर्षण भएको छ’ सांसद भालेको भनाइ थियो ‘सरकारले आवश्यक कूटनीतिक पहलकदमी लिनुपर्छ।’

यसैगरी, नेपाल मजदुर किसान पार्टीका सांसद प्रेम सुवालले लिम्पियाधुरा, लिपुलेक र कालापानीको भूमि समेटिएको नेपालको नयाँ नक्सा अन्तर्राष्ट्रिय समुदायलाई जानकारी नगराउँदा अहिले समस्या देखिएको बताए। सो

भू-भाग नेपालकै भएको सप्रमाण रहेकाले यस सम्बन्धमा कुनै पनि मुलुकले गर्ने सहमति, सम्झौता नेपाललाई स्वीकार्य नहुने सांसद सुवालले भने। सरकारले नेपालको संविधानमा नै आधिकारिक नक्सा समावेश भइसकेको र उक्त नक्सामा महाकाली नदीपूर्वका लिम्पियाधुरा, लिपुलेक र कालापानी नेपालको अभिन्न भू-भाग रहेको तथ्यमा स्पष्ट छ।

नेपाली भूमि लिपुलेक हुँदै भारत-चीनबीच सीमा व्यापारका विषयमा आम-सञ्चारमाध्यम मार्फत सार्वजनिक प्रश्नका सम्बन्धमा परराष्ट्र मन्त्रालयले स्पष्ट पार्दै बुधबार भारत सरकारलाई उक्त क्षेत्रमा सडक निर्माण/विस्तार, सीमा व्यापार जस्ता कुनै पनि क्रियाकलाप नगर्न आग्रह गरेको हो। त्यो क्षेत्र नेपाली भू-भाग भएको विषय मित्रराष्ट्र चीनलाई समेत जानकारी गराइसकिएको मन्त्रालयको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ। मन्त्रालयले नेपाल-भारतबीच रही आएको घनिष्ठ र मैत्रीपूर्ण सम्बन्धको मर्म र भावनाअनुसार ऐतिहासिक सन्धिसम्झौता, तथ्य, नक्सा र प्रमाणको आधारमा दुवै देशबीचको सीमा समस्या कूटनीतिक माध्यमबाट समाधान गर्न सरकार प्रतिबद्ध रहिआएको विज्ञप्तिमा जनाएको छ।

नेपालको भूमि लिपुलेकका सम्बन्धमा त्रिदेशीय समझदारीविना भारत र चीनबीच भएको सीमा व्यापार सम्झौता नेपाललाई अस्वीकार्य भएको मुलुकका सबै राजनीतिक दलका नेताहरूले बताएका छन्।

इको पहिरो : अभै खुल्न सकेन अरनिको राजमार्ग

काठमाडौं। गत साउन १८ मा अरनिको राजमार्ग अन्तर्गत सिन्धुपाल्चोकस्थित भोटेकोशी गाउँपालिका-२ को इकोमा गएको पहिरोले अवरुद्ध सडक अभै खुल्न सकेको छैन। वर्षा लागेसँगै पटक-पटक पहिरो पन्छाएर राजमार्गमा यातायात सञ्चालन गरिँदै आए पनि सो दिन पानीले राजमार्गभन्दा माथि रहेको बस्ती नै जोखिममा पर्ने भएपछि अहिलेसम्म राजमार्ग पूर्ण रूपमा बन्द भएको हो।

सडक बन्द भएपछि दसैं र तिहार लक्षित सामग्री संघीय राजधानी काठमाडौं आउन पाइरहेको छैन। सडक अवरुद्ध भएपछि करिब एक हजार सात सय कन्टेनर तातोपानी क्षेत्र चिनियाँ भू-भागमा रोकिँदा व्यापारी समस्यामा परेका छन्। तातोपानी भन्सारका कार्यालय प्रमुख राजेन्द्रप्रसाद चुडालले बाटो खुलाउने प्रयास भइरहे पनि अवस्था निकै नाजुक भएकाले बाटो दसैंअघि खुल्छ भन्न सकिने अवस्था नरहेको जानकारी दिए। अहिले तातोपानी क्षेत्रमा मात्रै करिब एक हजार सामान लोड गरेका कन्टेनर रोकिएका छन्।

तातोपानीमा एक हजारभन्दा बढी कन्टेनर रोकिएको हिमालय सिमापार वाणिज्य संघका अध्यक्ष रामहरि कार्कीले बताए। ‘दसैं-तिहारलाई आयात गरेको सामान दसैंपछि आएर कुनै फाइदा छैन’ कार्कीले भने ‘तातोपानी नाकाको जम्मा ३० मिटर पहिरो हो जसरी पनि हटाएर राजमार्ग खुलाउनुपर्छ।’ चीनबाट विशेषगरी दसैं-तिहारलाई आवश्यक पर्ने विद्युतीय सवारीसाधन, इलेक्ट्रोनिक सामग्री तथा लत्ताकपडाजस्ता वस्तु आयात हुने गरेको छ।

विशेषगरी दसैं-तिहारलगत्तै चिसो बढ्ने भएकाले अहिले धेरै व्यापारी चिसोका लागि आवश्यक पर्ने लत्ताकपडा खरिद गर्न चीन पुगेका छन्। बाढीपहिरोका कारण विगत एक महिनादेखि छिटो र सस्तोमा सामान आयात हुने उत्तरी नाका बन्द भएपछि व्यापारी चिन्तित बनेका छन्।

उच्चस्तरीय कूटनीतिक माध्यमबाट नेपाली भूमिको रक्षा गर्न माग

काठमाडौं। प्रतिनिधिसभाको बिहीबार बसेको बैठकको आकस्मिक समय धारणा राख्दै सांसदहरूले नेपाली भू-भाग कालापानी र लिपुलेक हुँदै छिमेकी राष्ट्रहरूले सीमा व्यापार गर्ने विषयमा भएको सहमतिका विषयमा उच्चस्तरीय कूटनीतिक माध्यमबाट तत्काल समाधान गर्न सरकारको ध्यानाकर्षण गराएका छन्।

बैठकको आकस्मिक समयमा बोल्दै नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (एमाले) संसदीय दलका मुख्य सचेतक महेशकुमार बर्तौलाले नेपाली भूमिको विषयमा उच्चस्तरीय कूटनीतिक माध्यमबाट तत्काल समाधान गर्न सरकारको ध्यानाकर्षण गराएका हुन्। नेपाली भू-भाग कालापानी र लिपुलेक हुँदै छिमेकी राष्ट्रहरूले सीमा व्यापार गर्ने विषयमा भएको सहमतिका विषयमा उच्चस्तरीय कूटनीतिक माध्यमबाट तत्काल समाधान गर्न उनले सरकारको ध्यानाकर्षण गराए। उनले बर्तौलाले परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत भारत-चीनका विदेशमन्त्रीबीच बुधबार भारतीय विदेश मन्त्रालयमार्फत सार्वजनिक भएको धारणामा लिपुलेक र कालापानीको भूमि हुँदै सीमा व्यापार गर्ने कुराप्रति गम्भीर ध्यानाकर्षण समेत गराएका थिए।

‘भूगोल, अर्थतन्त्र, जनसंख्यामा देशहरू सानो ठूलो हुनसक्छ तर नेपाल सार्वभौमसत्ता सम्पन्न मुलुक हो’ सचेतक बर्तौलाले भने ‘देशको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता र स्वाभिमानमा कसैबाट आघात हुने काम भएको सहन सक्दैनौं। नेपालको भूमिमाथि नेपालको सहभागिता, स्वीकृति र जानकारीविना दुई देशका विदेशमन्त्रीस्तरीय बैठकले सीमा व्यापार गर्ने विषयमा भएको सम्झौताको नेकपा (एमाले) संसदीय दलको तर्फबाट उनले गम्भीर विरोध र असहमति जनाए। ‘देशको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता र स्वाभिमानमा कसैबाट आघात हुने काम भएको सहन सक्दैनौं’ उनले भने। बैठकमा राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा)का सांसद शिव नेपालीले लिपुलेक र कालापानीको भूभाग छिमेकी राष्ट्रले प्रयोग गर्ने विषय गम्भीर

भएकाले त्यस विषयमा सरकारले गम्भीर भएर देशको रक्षा गर्नुपर्नेमा जोड दिए।

सोही बैठकमा मानव तस्करीजस्तो गम्भीर विषय आउँदा ठूला पार्टीले गम्भीरतापूर्वक नलिएको भन्दै रास्वपाले स्वतन्त्र छानबिन समिति गठन गर्न अनुरोध गर्दा नगरेको र अहिले उपसभामुखमाथि प्रहार गर्न खोजेको आरोप समेत लगाए। बैठकमा राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीका सांसद धुवबहादुर प्रधानले भिजिट भिसामा जाने व्यक्तिका विषयमा न्यायिक छानबिन गरी तत्काल प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्न माग गरे।

लिपुलेक हुँदै भारत र चीनले द्विपक्षीय व्यापार गर्न गरेको सहमतिबारे जानकारी माग

काठमाडौं। प्रमुख प्रतिपक्ष दल नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)ले चीन र भारतले नेपालको भूमि लिपुलेकलाई बाटो बनाएर दुई देशबीच व्यापार गर्ने भनी भएको सहमतिबारे सदनलाई जानकारी गराउन माग गरेको छ।

माओवादी केन्द्रका प्रमुख सचेतक हितराज पाण्डेले प्रतिनिधिसभा बैठकको आकस्मिक समयमा नेपाली भूमि लिपुलेकबारे भारत र चीनले गरेको दुई देशबीच व्यापार गर्ने भनी भएको सम्झौताबारे सदनलाई जानकारी गराउन माग गरेका छन्। बिहीबार प्रतिनिधिसभाको बैठकको आकस्मिक समयमा पाण्डेले भने ‘आज नेपाल आमालाई दुखिरहेको छ, हाम्रा दुई छिमेकी मित्र राष्ट्र चीन र भारतले हाम्रो देश नेपाललाई जानकारी समेत नदिएर लिपुलेक पासबाट दुई पक्षीय व्यापार खोल्ने सहमति गर्ने भन्ने खबरले हाम्रो दलको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ।’

उनले नेपालको संविधानमा उल्लेख गरेको भूमि लिपुलेक, कालापानी र लिम्पियाधुरालाई समावेश गरिए पनि नेपाललाई कुनै जानकारी समेत नदिएर गरिएको भनिएको सहमतिका विरोध समेत गरे। ‘विगतमा पनि हाम्रो पार्टीले यो विषयमा नेपालको राष्ट्रिय सार्वभौमिकता तथा अखण्डताको विरुद्ध छ भनेर भनेकै थियो’ उनले भने ‘कुनै पनि सरकारको मुख्य कामभित्र पर्ने राष्ट्रिय सार्वभौमिकता र अखण्डताको रक्षाको निमित्त उभिनो हो, लिपुलेक पासबाट दुई पक्षीय व्यापार खोल्ने सहमतिका बारेमा आवश्यक कूटनीतिक र राजनीतिक पहल अगाडि बढाउन सरकारसँग अनुरोध गर्दछु।’

सोही बैठकमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (एमाले)का सांसद ठाकुरप्रसाद गैरेले भने ‘कालापानी, लिपुलेक र लिम्पियाधुरा नेपाली भू-भाग हो, त्यसको भोग गर्ने अधिकार नेपाललाई छ, अहिले चीन र भारतले त्यही लिपुलेक मार्ग भएर दुई देशबीचमा व्यापार गर्ने भनी समाचार आएको छ, नेपालको सहमतिविना नेपालको भू-भाग प्रयोग गरी दुई देशले व्यापार गर्ने कुरा गलत छ, यो कुगबाट दुई छिमेकी सच्चिनुपर्छ, त्यो निर्णयबाट उहाँहरू फिर्ता हुनुपर्छ।’ भारतले लिपुलेक, लिम्पियाधुरा र कालापानीप्रति ऐतिहासिक प्रमाणले नेपालको दाबी पुग्दैन भनी दिएको अभिव्यक्तिप्रति उनले आपत्ति जनाए। उनले भारतले कालापानी क्षेत्रबाट आफ्ना सेना फिर्ता गर्नुपर्ने समेत गैरेले बताए। प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले दुवैतर्फका राष्ट्रप्रमुखसँग यो विषय उठाउनुपर्ने उनको माग थियो। उनले नेपालको सिंगो संसदले दुई देशको व्यापार सहमति र भारतले भनेको अत्यन्त तथ्यहीन अभिव्यक्तिको एक स्वरमा विरोध गर्नुपर्नेमा जोड दिए।

बैठकमा सांसद पूर्णबहादुर धर्तीले प्रदेश राजधानीबाट सहिद मार्ग हुँदै रोल्पाबाट रूकुमपूर्वको सदरमुकाम जोड्ने रोल्पा र रूकुमको सीमानामा चिड्वाड खण्डमा निरन्तर पहिलो जाँदा आवगमन प्रभावित भएको भन्दै आवगमन सहज बनाउन सरकारको ध्यानाकर्षण गराएका थिए।

फोटो फेरेर जाँच दिने-दिलाउने पक्राउ

काठमाडौं। कर्णाली प्रदेशस्थित सुर्खेतको वीरेन्द्र नगरपालिका- ७ इत्राममा रहेको लोक सेवा आयोगको कार्यालयमा सञ्चालन भइरहेको परीक्षा दिने र दिन लगाउने दुवै थरीलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ। जिल्ला प्रहरी कार्यालय सुर्खेतका सूचना अधिकारी एवं प्रहरी नायब उपरीक्षक मोहनजंग बुढाथापाले इत्रामस्थित लोकसेवा आयोगको कार्यालयमा सञ्चालन भइरहेको सञ्चार/इञ्जिनियर प्राविधिक प्रहरी जवान परीक्षामा नागरिकता र प्रवेशपत्रमा फोटो बदली परीक्षा दिने २५ वर्षीय श्यामशंकर सिंह र २० वर्षीय भरत तिरुवालाई पक्राउ गरिएको जानकारी दिए।

प्रनाउ बुढाथापाका अनुसार सिंह कुशे गाउँपालिका-७ समकोट जाजरकोट निवासी हुन्। उनले छेडागाड नगरपालिका-१२ जाजरकोटकै धर्मराज चनराको सट्टामा परीक्षा दिएका थिए। तिरुवा भगवतीमाई गाउँपालिका-७ दैलखका हुन्। उनले सोही गाउँपालिका-५ का सुशील शाहीको सट्टामा नक्कली परीक्षार्थी बनेर परीक्षा दिएका थिए।

औषधि प्रयोग गर्दा ध्यान दिऔं !

- ♦ मान्यता प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीको सिफारिसबाट मात्र औषधि प्रयोग गरौं,
- ♦ औषधिको प्रयोग सम्बन्धमा पूर्ण जानकारी लिऔं,
- ♦ गर्भवती भएमा सो बारेमा स्वास्थ्यकर्मीसँग सल्लाह गरेर औषधि प्रयोग गरौं,
- ♦ औषधि बालबच्चाको पहुँचबाट टाढा राखौं,
- ♦ औषधि प्रयोग गर्दा जिउ चिलाएमा, छालामा डाबरहरू आएमा, स्वास फेर्न गाह्रो भएमा, वा यस्तै अन्य लक्षण देखापरेमा तत्काल नजिकैको स्वास्थ्य संस्था वा चिकित्सकसँग परामर्श गरौं।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड